

CENTRUL DE STUDII GLOBALE
UNIVERSITATEA "LUCIAN BLAGA" DIN SIBIU

Geopolitical Brief

BULETIN DE ANALIZĂ PERIODICĂ

NR. 2, Iulie 2019

AUTORI

Conf. univ. dr. Silviu NATE

Director, Centrul de Studii Globale, ULBS

Asistent univ. dr. Marius ȘPECHEA

Analist, Centrul de Studii Globale, ULBS

Lector Andreea STOIAN KARADELI

Expert independent stabilit în Turcia

Interni Centrul de Studii Globale, ULBS

Alexandra SILEA

Andi BERNAT

Andreea ADAM

Mihai MELINTEI

Nicoleta CIOBANU

Robert MERCUREAN

Ștefan POPA

Această publicație de analiză are un caracter periodic și exprimă punctele de vedere ale autorilor fără a emite o poziție oficială sau a unei instituții publice.

Geopolitical Brief

Nr. 2, Iulie 2019

CUPRINS

Opinie

Iranul a devenit un indicator pentru dinamica vectorilor de putere globală.....	1
Conf. univ. dr. Silviu NATE	

Turcia între alegerile locale și dilema Est-Vest.....	4
Lector Andreea STOIAN KARADELI, Alexandra SILEA, Ștefan POPA	

Provocări pentru agenda leadership-ului european în mandatul 2019-2024.....	9
Nicoleta CIOBANU, Robert MERCUREAN, Andi BERNAT	

Drumul Polar al Mătășii – un obiectiv geopolitic regional pentru satisfacerea ambițiilor globale.....	14
Alexandra SILEA, Andreea ADAM	

Summit-ul Organizației pentru Cooperare de la Shanghai și tendințele geopolitice din spațiul Eurasiatic (Bișkek, 13-14 iunie 2019).....	18
Mihai MELINTEI	

Transformarea G-20 de la un forum global către un summit exclusiv al relațiilor bilaterale.....	25
Conf. univ. dr. Silviu NATE	

Opinie

Noi punți (din)spre est? – geopolitica religiei.....	29
Asistent univ. dr. Marius ȘPECHEA	

Geopolitical Brief

Nr. 2, Iulie 2019

Iranul a devenit un indicator pentru dinamica vectorilor de putere globală

Conf. univ. dr. Silviu NATE

Director, Centrul de Studii Globale, ULBS

Opinie

Criza din interiorul Uniunii Europene, accentuată de Brexit și de incapacitatea de a angaja o politică externă și planificare strategică unitară prezintă o incompatibilitate față de SUA care nu doresc să măreze singure către un conflict cu Iranul, însă au nevoie de aliați pentru a-i oferi acoperire și legitimitate.

Discursul lui Boris Johnson promite detensionarea relațiilor dintre Marea Britanie și Iran pe fondul disputei sechestrării navelor petroliere. Datorită tăierilor profunde în bugetul apărării, ce au redus drastic capacitatea forțelor armate ale Marii Britanii în ultimele decade, Regatul Unit mai deține doar o singură fregată în Golful Persic ce nu poate escorta fiecare tanc petrolier și, în curând, e posibil să fie disponibilizată și aceasta sub mandatul Johnson.

Lipsa de reacție a Uniunii Europene în urma manevrelor militare directe ale Iranului în Golf, denotă o lipsă de perspectivă strategică a Bruxelles-ului pentru a-și proteja rutele de transport vitale și comerciale. Până în prezent, puterea navală a Europei, cu excepția Franței și a Danemarcei, s-a dovedit a fi inadecvată protejării intereselor economice și financiare ale europenilor.

În ciuda relației transatlantice, membrii UE susțin în continuare acordul nuclear cu Iranul și, mai mult, nu se lasă atrași de Washington într-un conflict militar. În realitate, atât Marea Britanie, cât și Uniunea Europeană sunt total nepregătite pentru a proteja Strâmtoarea Ormuz și insuficient de influente politic pentru a salva acordul nuclear.

În chestiunea iraniană, Uniunea Europeană este percepută de peste ocean ca fiind prea naivă, caracterizată prin slăbiciune și vulnerabilitate strategică, profil ce confirmă Iranului că poate avansa un comportament agresiv la nivel regional și global, forțând totodată alți actori să ia măsuri mai directe. Poziția fragmentată la nivelul Uniunii este cauzată și de interese pentru investiții specifice ale Franței, Germaniei și Italiei în Iran; în consecință, UE nu poate obține o contrabalansare pe cartea americană combinând interese și vulnerabilități strategice proprii cu o criză sistemică la nivel internațional.

Propunerile Rusiei pentru securitate colectivă în Golful Persic nu prezintă idei noi pe fondul escaladării tensiunilor dintre SUA și Iran, acestea fiind subliniate de-a lungul anilor de către diplomații ruși. Documentul expus pe 27 iulie 2019 de către

ministrul adjunct de externe al Federației Ruse, Mihail Bogdanov, coagulează aceste idei pentru identificarea unor modalități regionale comune de descurajare, pentru a dezamorsa situația prin diplomație și alte mecanisme politice. Gândirea din spatele documentului pare să sugereze existența un risc major de conflict militar, posibil neintenționat.

Propunerea Rusiei nu produce neapărat pacea în regiune, dar ar putea oferi celor care caută război șansa de a vedea opțiuni politice și relaționale care nu au fost explorate pe deplin. În același timp, celor care se tem de război, Rusia oferă prin protecționism și oportunitatea acestora de a se redresa prin schimbarea orientărilor regionale.

Intervenind în Siria în 2015, Rusia și-a promovat imaginea unui influențator regional. Construindu-și propriul său dosar pentru Orientul Mijlociu, în decursul a 4 ani, Rusia și-a câștigat și consolidat rolul de participant la masa tratatelor, devenind totodată un broker important al relației Iran – SUA. Nu numai că Moscova este capabilă să-și promoveze propria agendă în regiune, ci este și dornică să prezinte soluții. Pe de altă parte, propunerea Rusiei, în substanță și formă, se află în contrast cu proiecția Statele Unite, acest lucru fiind cel mai probabil intenționat.

În timp ce Washingtonul a impus crearea unui „NATO Arab”, Rusia promovează ideea unei versiuni a OSCE în Orientul Mijlociu. În timp ce Statele Unite solicită Iranului să-și schimbe comportamentul sau exercită presiuni de izolare, Rusia insistă asupra vecinătății și pledează pentru excluderea terților atunci când sunt abordate probleme regionale. Mai mult, întrucât Washingtonul încurajează acumularea militară în subregiune, Rusia critică desfășurarea permanentă a trupelor din afara Golfului.

Pe lângă vânătoria de militanți musulmani ceceni și testarea noului armament în Siria, dosarul promovat de Rusia pentru Orientul Mijlociu are rolul de a obstrucționa obiectivele Washingtonului în regiune, iar în timp ce Moscova prezintă aspirații de arbitraj pe relația SUA-Iran, apare în joc încă o variabilă cheie: formula de adversitate Israel-Iran, ce prezintă o confruntare cu perspective ireconciliabile pe termen lung, determinantă pentru stabilitatea Orientului Mijlociu. Temerile Israelului se leagă de faptul că Iranul își extinde liniile de apărare

În comunitățile šiite din țările vecine, avansând granițe strategice cu acces la marea Mediterană, beneficiind de sprijinul Siriei, în timp ce legăturile Iranului cu jihadiștii au rolul de a limita prezența SUA în Orientul Mijlociu, dar periclitează totodată și proiecțiile de stabilitate în zona eurasiatică. În același timp, condiția geografică a Israelului și posibilele confruntări deschise cu Iranul vor transforma ostilitățile Hezbollah-ului în valențele unui grup proxy iranian, cu scopul de a controla și contrabalansa conflictul regional.

La această scară geopolitică, Israelul și-a consolidat cel puțin două relații privilegiate: SUA și Rusia, devenind probabil cel mai însemnat broker între cei doi actori. Binomul Trump-Netanyahu funcționează aproape perfect, iar cele două administrații au găsit chimia necesară pentru susținere reciprocă. Pe de altă parte, Congresul American se află în căutarea efortului bipartidic de a preveni/limita decidera unui război cu Iranul doar de către președintele Trump. Această situație ar îngreuna efortul Israelului de a-și proiecta măsurile ofensive în Orientul Mijlociu, demonstrând totodată că, deși relația cu Administrația Trump poate fi cultivată mai facil, lobby-ul în cadrul Congresului nu atinge mereu același efect. Pentru Israel, Rusia posedă un avantaj strategic în gestionarea relațiilor cu Iranul. Pe fondul unei medieri ipotetice de succes și a detensionării relațiilor, Israelul pare dispus să ofere concesii Rusiei devenind avocatul său pentru relaxarea sancțiunilor economice, având un vector cheie de sprijin prin relația Netanyahu-Trump.

China este cel mai mare partener comercial al Iranului, asigurând peste 30% din importurile și exporturile sale, în schimb, pentru China, Iran reprezintă mai puțin de un procent din comerțul său internațional. În timp ce valoarea relației bilaterale Iran-China se consolidează pe fondul tensiunilor dintre SUA și Iran, China este încrezătoare în rolul major pe care Iranul îl va juca pentru asigurarea continuității de furnizare a petrolului, acesta nefiind membru al Consiliului de Cooperare al Golfului și neavând angajamente directe de a se conforma presiunilor americane.

Datorită regimului sancțiunilor și tensionării relației cu Statele Unite, Iranul se află într-un con de izolare, devenind neatractiv pentru investitorii externi. Cu toate acestea, China consideră Iranul o țară cu un potențial major datorită resurselor minerale, populației sale educate și relativ mari, fiind localizat strategic pe culoarul Asiei de Vest ca nod vital în traseul *Belt and Road* spre Europa. Deprecierea rialului iranian și lipsa interesului internațional reprezintă pentru China o oportunitate de a achiziționa facilități și realiza investiții la prețuri minime.

Accentuarea relațiilor cu Iranul, amplifică factorul competitiv regional din Golf, ajutând Arabia Saudită și în Emiratele Arabe Unite să facă bani, din dorința de a împiedica Beijingul să cadă

preponderent în tabăra iraniană. Spre exemplu, Arabia Saudită exportă astăzi mai mult petrol în China decât Iranul.

Tensiunile Statelor Unite cu Iranul au condus la o sincopă remarcabilă între SUA și aliații săi. Acordul nuclear iranian a reprezentat un moment rar de consens al comunității internaționale, reunind Statele Unite, Rusia, China și Europa pentru limitarea programului nuclear al Teheranului. Prin abandonarea Acordului nuclear iranian, administrația Trump a fracturat relația cu partenerii săi europeni, generând tatonări și apropieri față de poziția chineză. Beijingul nu are angajamente de tip alianță și preferă o abordare prin relații bilaterale; în aceste circumstanțe, China devine al doilea pion global în particularizarea relațiilor, după Statele Unite.

Dinamica intereselor din jurul Iranului evidențiază câteva tendințe geopolitice

Regimurile autoritare nu reprezintă un impediment pentru China, disponibilitățile financiare și versatilitatea politică capitalizează oportunități economice pe fondul situațiilor critice din alte state.

Situația nu însă este foarte optimistă pentru chinezi, declanșarea ostilităților depline între Statele Unite și Iran ar conduce, cel mai probabil, la creșterea prețurilor la petrol, dăunând economiei chineze, deja fragile.

Justificarea intereselor strategice ale Chinei pentru Orientul Mijlociu este dată și de prezența uigurilor în Siria, însă această motivație nu este asumată prin existența unor forțe militare în regiune. China nu pare foarte dornică de implicare militară directă la distanțe mari față de teritoriul său și, mai degrabă, evită să fie atrasă în conflict. În cazul unui război SUA-Iran, Statele Unite ar perturba mai degrabă legăturile economice ale Chinei cu Iranul, iar opțiunile Chinei vor fi mai degrabă de natură propagandistă pentru a compromite imaginea SUA ca agresor la adresa intereselor sale în Asia.

Moscova a prins teren propice pe fondul conflictului est-vest și prin susținerea regimului Bashar al-Assad. Până de curând, Rusia a păstrat un profil scăzut în ceea ce privește securitatea Golfului. Kremlinul a perceput subregiunea sub forma unui ecosistem primordial american, însă și-a creat cu meticulozitate propria rețea de influență regională, cu scopul de a dobândi centralitatea. În prezent, se intensifică și devin vizibile jocul și ideile care reflectă competiția regională dintre SUA și Rusia pentru Orientul Mijlociu. Chemările Rusiei propun o regiune liberă de prezența militară străină/americană (pe care se bazează securitatea monarhiilor din Golf), jubilând nevoia de combatere a terorismului cu perspectiva de a construi o nouă arhitectură de securitate regională. În realitate, Rusia caută o formulă strategică pentru izolarea zonei. Criza Iranului scoate la suprafață Rusia, o variabilă transversală care apare în diversele puncte de inflexiune,

efortul său contribuind la prezența/legitimizarea sa în cadrul tuturor formatelor regionale posibile, avansând mai nou pretenții de leadership în Orientul Mijlociu. Deși Turcia are un rol periferic în această ecuație, devenind cvasi-dependentă de controlul Rusiei, relația dintre cele două state poate să întâlnească puncte de tensiune generate de efortul lui Erdoğan pentru a întări prezența rebelilor pe fondul luptei anti-kurde în Siria.

Sensibilitatea chestiunii iraniene și caracterul său provocator expun tensiuni de natură diplomatică și comportamente diferite la nivelul sistemului relațiilor internaționale:

- ✓ UE caută soluții diplomatice și raporturi ceva mai transparente de negociere cu Iranul;
- ✓ Rusia și China joacă în aparență cartea medierii, capitalizând câștiguri regionale;
- ✓ Administrația SUA și aliații săi din Orientul Mijlociu văd pregnant o perspectivă militară.

În timp ce Iranul va continua să ofere noi provocări, agenda de politică externă a Ursulei von der Leyen pornește de la o serie

de neajunsuri interne: Brexit, lipsa Europei de anticipare strategică și a capacităților de apărare, o relație transatlantică care se luptă să găsească un numitor comun.

SUA consideră că negocierea cu un regim radical este imposibilă, deoarece nu există o balanță de putere, iar soluțiile diplomatice pentru Israel și SUA sunt mai degrabă omise. Viziunile de tip realist minimizează rolul mecanismelor de cooperare, diplomatice și de drept internațional, forțând către constrângerea fizică a Iranului. În acest context, prin suprimarea rolului dreptului internațional de către o bună parte a actorilor implicați și lobby-ul pentru ridicarea sancțiunilor impuse Rusiei, pe fondul unei potențiale instabilități regionale, va genera o confirmare pentru Moscova că poate deveni mult mai provocatoare pe viitor față de vecinii săi vestici și în Marea Neagră.

Adepții conflictului, pot avea tendința de a submina raporturile UE cu Rusia și cu SUA. În acest tablou, relația cu Congresul American devine mai importantă decât relația cu Donald Trump pentru a limita Rusiei o anvergură regională sporită, profitând astfel de pe urma angajării competitorilor Rusiei într-o dispută militară unilaterală cu Iranul.

Summary

Despite the transatlantic relationship, EU members still support the nuclear deal with Iran and, moreover, do not enjoy Washington's idea of participating in a military conflict. In fact, both the United Kingdom and the European Union are totally unprepared to protect the Strait of Hormuz and are underpowered by political influence to save the nuclear deal. Regarding the Iranian issue, the European Union is perceived as being too naive, characterized by strategic weakness and vulnerability, a profile that confirms Iran it can advance similar attitudes at regional and global level, forcing other actors to take more direct measures.

Intervening in Syria in 2015, Russia has promoted the image of a regional influencer. By building its own file for the Middle East, within 4 years, Russia has gained and strengthened its role as a participant at the negotiating table, becoming an important broker of the Iran-US relationship. Not only that Moscow is able to promote its own agenda in the region but is also willing to provide solutions. On the other hand, Russia's proposal, in substance and form, contrasts with the projection of the United States, this being the most likely intentional.

Israel's geographical condition and possible open confrontation with Iran will turn Hezbollah hostilities in the value of an Iranian proxy group aimed to control and counteract regional conflict. At this geopolitical scale, Israel has consolidated at least two privileged relations with the US and Russia, becoming perhaps the most significant broker between the two actors. For Israel, Russia has a strategic advantage in managing relations with Iran. Amid a hypothetical successful mediations and tension reduction of Iran, Israel seem willing to offer concessions to Russia becoming his advocate to relax economic sanctions, with a key support by the vector Netanyahu-Trump relationship.

China is confident of the major role played by Iran in ensuring the continuity of oil supply, as it isn't a member of the Gulf Cooperation Council and has no direct commitments to comply with the US pressure. The depreciation of the Iranian currency and the lack of Iranian market's attractivity, China takes the opportunity to purchase facilities and make investments at minimum prices. Beijing has no alliance commitments and prefers an approach through bilateral relations. Under these circumstances, China becomes the second global pawn in the customization of relations, after the United States.

Until recently, Russia has kept a low profile in terms of Gulf security. Kremlin perceived the subregion as a primordial American ecosystem, but meticulously created its own regional influence network, with the purpose of gaining centrality. Currently, the game and ideas that reflect the regional competition between the USA and Russia for the Middle East are intensifying and becoming visible. The calls of Russia propose a region free of foreign / US military presence (on which the security of the Gulf monarchies is based), jubilating the need to combat terrorism with the prospect of building a new regional security architecture, but Russia is seeking a strategic formula for isolating the region. Iran's crisis brings to light Russia, a transversal variable, that appears at various turning points, advancing leadership claims through different regional formats in the Middle East.

Realism-type approaches minimize the role of cooperation mechanisms, diplomatic and international law, forcing Iran's physical constraint. In this context, by suppressing the role of international law by a large part of the actors and lobby for the lifting of sanctions imposed on Russia amid a potential regional instability will generate a confirmation for Moscow that can become more challenging in the future to its western neighbors in the Black Sea.

Turcia între alegerile locale și dilema Est-Vest

Andreea STOIAN-KARADELI¹, Alexandra SILEA², Ștefan POPA²

¹expert independent stabilit în Turcia

²interni, Centrul de Studii Globale, ULBS

Evoluția evenimentelor care au în rol principal Turcia este de interes atât la nivel regional, cât și național, influențând semnificativ strategia NATO cu privire la frontul său de Est. În vederea evaluării contextului curent, Turcia este tratată din două perspective principale: provocările politice interne cu care se înfruntă președintele Erdoğan și perspectivele geostrategice regionale. Elementele de politică internă sunt discutate pe fondul alegerilor locale din 2019 și repetarea acestora în orașul Istanbul. Din perspectiva externă, sunt luate în discuție relația Turciei cu Rusia și achiziționarea de S-400 alături de implicațiile sale la nivel regional, acțiunile Turciei în Marea Mediterană și conflictul din Siria. Aceste elemente reflectă tendința îngrijorătoare a Turciei de a se îndepărta de blocul atlantic și de valorile occidentale, dând semne de izolare.

Idei cheie

Evoluția evenimentelor care au în rol principal Turcia este de interes atât la nivel regional, cât și național, influențând semnificativ strategia NATO cu privire la frontul său de Est. În vederea evaluării contextului curent, Turcia este tratată din două perspective principale: provocările politice interne cu care se înfruntă președintele Erdoğan și perspectivele geostrategice regionale.

Elementele de politică internă sunt discutate pe fondul alegerilor locale din 2019 și repetarea acestora în orașul Istanbul.

Din perspectiva externă, sunt luate în discuție relația Turciei cu Rusia și achiziționarea de S-400 alături de implicațiile sale la nivel regional, acțiunile Turciei în Marea Mediterană și conflictul din Siria.

Aceste elemente reflectă tendința îngrijorătoare a Turciei de a se îndepărta de blocul atlantic și de valorile occidentale, dând semne de izolare.

Analiza studiului de caz cuprinde înțelegerea situației politice interne, precum și perspectivele geostrategice regionale ale Turciei. Variabilele geografice, politice, economice și militar-tehnologice au fost operaționalizate pentru a surprinde provocările și potențialele obstacole în ceea ce privește politica internă și externă a Turciei.

Provocări politice interne

În 16 aprilie 2017, populația turcă a fost chemată la un referendum istoric care urma să schimbe scena politică, transformând Turcia dintr-o republică parlamentară într-o republică prezidențială, prin 18 amendamente ale Constituției. Cu o prezență la vot covârșitoare (85%), modificările Constituției au trecut cu 51,31% pentru și 48,69% împotriva. Acestea au inclus, printre altele, abolirea funcției de premier, Binali Yıldırım rămânând în istoria contemporană a Turciei drept ultimul prim-ministru al republicii parlamentare.

Modificările constituționale urmau să intre în vigoare după alegerile generale din noiembrie 2019, dar Erdoğan a profitat de oportunitatea oferită de aliatul său la guvernare, liderul Partidului Acțiunea Naționalistă, Devlet Bahçeli, care a ieșit public cu propunerea de desfășurare a alegerilor prezidențiale anticipate. Ca atare, pe data de 24 iunie, poporul turc a mers din nou la vot, de data aceasta pentru a alege președintele ce urma să primească puteri depline. Deși reprezentantul opoziției, Muharrem İnce, s-a remarcat în cursa politică și l-a sfidat în nenumărate rânduri pe Erdoğan prin discursurile sale, acesta din urmă a câștigat alegerile din primul tur cu 52,6% din voturi.

În ciuda victoriei, rezultatele alegerilor au reprezentat și un motiv de îngrijorare pentru președintele turc și pentru partidul său, ținând cont de creșterea numărului de voturi obținut de Partidul Popular Republican (CHP) - 30,7%. Au existat nenumărate speculații cu privire la factorii care l-au determinat pe Erdoğan, la acel moment, să ia decizia alegerilor anticipate, printre care scăderea încrederii populației în acesta, pe fondul crizei economice, a războiului din Siria și a diverselor politici interne și externe care au nemulțumit cetățenii. Partidul Justiției și Dezvoltării (AKP), în frunte cu liderul său, Erdoğan, au presimțit de atunci ceea ce avea să se întâmple în martie 2019, la alegerile locale.

Data de 31 martie 2019 a marcat un moment de răscruce pentru scena politică din Turcia. În urma alegerilor locale, Coaliția Republicii (formată din partidul aflat la conducere, Partidul Justiției și Dezvoltării AKP, și Partidul Acțiunea Naționalistă MHP) a obținut 51,64% din voturi, față de Coaliția Poporului (formată din principalul partid aflat la opoziție,

Rezultate obținute de câștigătorii mandatului de primar al Istanbulului:

2019 – Ekrem İmamoğlu: 54.2%, 2014 – Kadir Topbaş: 47.9%, 2009 – Kadir Topbaş: 44.7%, 2004 – Kadir Topbaş: 45.3%, 1999 – Ali Müfit Gürtuna: 27.5%, 1994 – Recep Tayyip Erdoğan: 25.2%, 1989 – Nurettin Süzen: 35.6%, 1984 – Bedrettin Dalan: 49.7%.

Partidul Popular Republican CHP și Partidul Bun) care a obținut 37,57% dintre acestea. Se observă o scădere în rândul voturilor pentru partidul AKP care a obținut, de această dată, doar 44,33% dintre voturi. Ca atare, AKP a pierdut, în favoarea CHP, primăriile unor orașe cheie, precum Istanbul, capitala Ankara, Antalya, Izmir, Adana. În urma presiunilor venite din partea formațiunilor aflate la guvernare, AKP și Partidul Mișcarea Națională (MHP), Consiliul Electoral Suprem al Turciei (YSK) a decis ulterior, în data de 6 mai, prima zi de Ramadan, repetarea alegerilor locale în Istanbul.

Metropola Istanbul are o relevanță aparte pentru scena politică din Turcia și, la nivel personal, pentru președintele

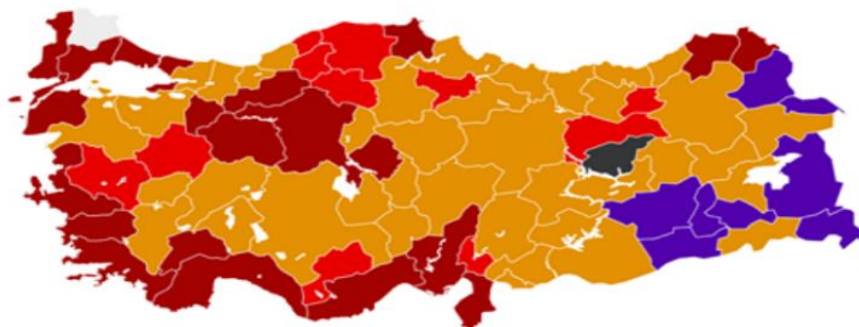
Erdoğan. *Orașul de pe două continente*, cu mai mult de 10 milioane de alegători, este unul dintre motoarele economice ale Turciei. Metropola Istanbul reprezintă orașul începuturilor pentru cariera politică a președintelui Erdoğan, și totodată, locul de unde orice trend – fie el și politic – are capacitatea de a se răspândi în întreaga țară. Ca atare, este lesne de înțeles lupta pentru conducerea Primăriei Orașului Istanbul. Candidații principali la această funcție au fost, din partea partidului aflat la guvernare, ultimul prim-ministru al Turciei, Binali Yıldırım, iar din partea opoziției, Ekrem İmamoğlu. Greu de înțeles, în schimb, motivațiile care pot sta la baza dorinței lui Yıldırım de a ajunge într-o asemenea poziție, având în vedere cursul carierei sale politice și nivelul atins. Cu toate acestea, campania electorală a acestuia a fost marcată profund de intervențiile și susținerea președintelui Erdoğan înainte de alegerile din martie, cursa İmamoğlu-Yıldırım devenind sinonimă cu İmamoğlu-Erdoğan.

Alegerile municipale desfășurate în 23 iunie la Istanbul au fost (re)câștigate de candidatul opoziției, Ekrem İmamoğlu, membru al Partidului Republican al Poporului (CHP). Conform rezultatelor publicate de agenția Anadolu, İmamoğlu a obținut 54.03% din voturi, în timp ce Binali Yıldırım, a primit un procent de 45.09%. În urma celui de-al doilea scrutin organizat, Ekrem İmamoğlu a câștigat cu 527.120 mai multe voturi, comparativ cu cele 13.000 voturi câștigate în martie.

Procentajul înregistrat prin victoria lui İmamoğlu, reprezintă un record pentru opoziție, dar și pentru istoricul alegerilor din

Alianța populară	AKP	MHP	Alianța națională	CHP	İYİ	HDP	DIĞER
51,64 %	44,33%	7,31%	37,57 %	30,12%	7,45%	4,24%	6,55%

Alegerile locale din Turcia 2019

Rata de participare
84,67

Numărul de alegători

57.093.410

Voturi numărate

48.340.184

Voturi validate

46.431.717

LEGENDĂ

AKP - Partidul Justiție și Dezvoltării

MHP - Partidul Mișcării Naționale

CHP - Partidul Popular Republican

İYİ - Partidul Bun

HDP - Partidul Popular Democrat

DIĞER - Alte partide

© Centrul de Studii Globale
Iulie 2019

Istanbul. Președintele Erdoğan a câștigat cursa pentru Primăria Orașului Istanbul în anul 1994 cu doar 25,2%, marcând începutul carierei sale politice. De aici pornește și convingerea AKP că „[cine va câștiga orașul Istanbul va câștiga întreaga Turcie](#)”, partidul lui Erdogan suferind, la Istanbul, o pierdere importantă.

Diferența considerabilă de voturi are, la bază, trei motivații principale: percepția repetării votului drept invalidare a dorinței poporului, solidarizarea cetățenilor cu persoana care a fost nedreptățită și costurile repetării alegerilor în contextul crizei economice. Ca atare, repetarea alegerilor din Istanbul a fost percepută, de către poporul turc, drept o lipsă de respect la adresa deciziei poporului, votul acestora fiind considerat nul, și drept o nedreptate adusă candidatului Imamoğlu. În consecință, votanții s-au alăturat celui pe care l-au considerat o victimă a nedreptății. Nu este prima dată când poporul turc face front comun cu partea nedreptățită, președintele Erdoğan datorând avântul din cariera sa politică unui astfel de susțineri din partea populației. Totodată, un nou tur al alegerilor presupune o altă rundă de cheltuieli din buget, o irosire a banilor – în viziunea cetățenilor – în condițiile unei economii aflate, deja, în criză.

Fost om de afaceri, Ekrem Imamoğlu a devenit din ce în ce mai vizibil pe scena politică din Turcia când a preluat mandatul de primar al districtului Beylikdüzü din Istanbul în anul 2015. În timpul campaniei electorale, Imamoğlu a promovat un discurs politic total diferit de retorica populistă cu care era obișnuită societatea turcă și care a divizat, în mare parte, populația. Totodată, Imamoğlu a ținut cont de multiculturalismul care definea audiența țintă – cetățenii Istanbulului – și a mizat pe un mesaj care să ajungă la inimile și mințile tuturor: „Nu va exista conceptul de minoritate în acest oraș [...] vom promova democrația și justiția”, declara acesta. Sub sloganul electoral „Totul va fi bine”, noul primar al Istanbulului a accentuat importanța implicării societății civile în politica internă a Turciei, a combaterii sărăciei din oraș și a subvenționării transportului public pentru tineret. Întâlnirea sa cu președintele Erdoğan, precum și prezența sa sporită în cadrul discuțiilor cu privire la viitorul orașului (în contrast cu Binali Yıldırım – eclipsat, de cele mai multe ori, de președinte) sunt [factori](#) care au influențat câștigarea alegerilor.

Astfel, campania lui Imamoğlu a reușit să atragă, de la o bună parte a minorității kurde, până la o importantă parte a foștilor votanți AKP, lucrători și funcționari, afectați de criza economică actuală. Drept rezultat, zeci de mii de oameni, din diferite comunități ale unui oraș [multicultural](#), s-au adunat pe străzile orașului în care însuși Erdogan se bucura de victorie în 1994, pentru a sărbători, de această dată, victoria opoziției. Un reprezentant al [societății civile](#) declara cu privire la învingător că „Imamoğlu reprezintă tot ceea ce pierduserăm de multă vreme”. Într-o societate divizată puternic de discursul discriminatoriu, de lovitura de stat eșuată din Turcia și de

personalitatea egocentristă a lui Erdogan, nu este de mirare alegerea cetățenilor care au văzut în Imamoğlu modelul liderului care, în loc să dezbine, își propune să aducă populația împreună. Este, în fapt, reflecția perfectă a începuturilor politice ale președintelui turc care, în trecut, a reprezentat, la rândul său o nouă scenă politică din Turcia. În schimb, acesta astăzi pare să se fi depărtat de populația care l-a ales, zidurile palatului său de la Ankara – „Chioșcul Prezidențial” după cum este numit – înlesnindu-i posibilitatea de a asculta și înțelege poporul pe care îl conduce.

Deși este prea devreme pentru a putea face prezumții de viitor, spectrul politic din Turcia nu va mai fi la fel. Măsurile subversive ale regimului Erdogan, limitarea libertății presei sau criticarea opoziției nu se vor opri odată cu alegerea lui Imamoğlu în funcția de primar al orașului Istanbul. Însă, pierderea metropolei, după 25 de ani, va lăsa, cu siguranță, urme adânci. E posibil ca victoria lui Imamoğlu – care reprezintă un moment de răscruce pentru AKP și, totodată, o oportunitate pentru CHP – să fie impulsul care să îl determine pe Erdogan să își redirecționeze politica.

În ciuda speculațiilor cu privire la eventuale alianțe și la formarea unui nou partid în fruntea cărora se vor afla fostul președinte Abdullah Gül, fostul premier Ahmet Davutoğlu și fostul ministru al economiei Ali Babacan, provocarea reală pentru președintele Erdogan este recâștigarea încrederii poporului, indiferent de adversar. Dacă foștii lideri din cercul politic al lui Erdogan vor forma într-adevăr o alianță, aceasta nu va avea impactul așteptat asupra populației și nici susținerea preconizată. Mai mult, există zvonuri care afirmă că noul partid a fi un AKP reinventat – o altă strategie de-a lui Erdogan.

Mesajul pozitiv al lui Imamoğlu, refuzul de a-l critica public pe Erdogan, apelul la incluziune socială sunt doar câteva dintre elementele ce l-ar putea propulsa pe noul primar al Istanbulului în cursa pentru alegerile prezidențiale. În prezent, acesta trebuie, în schimb, să se canalizeze asupra dificultăților și oportunităților reprezentate de noul mandat. De la campanii mediatiche până la blocări ale propunerilor din cadrul ședințelor Consiliului, Imamoğlu duce o luptă grea pentru a demonstra că îi poate ține piept lui Erdogan și partidului său. Aceștia dețin majoritatea în consiliul municipal, sabotând prin mai multe mijloace inițiativele noii conduceri, fapt ce poate fi observat și de cetățeni prin transmiterea în direct a ședințelor Consiliului. De exemplu, propunerea lui Imamoğlu de a face un împrumut extern în valoare de 2 miliarde 225 de milioane de lire turcești pentru a acoperi datoriile existente, a fost respinsă de majoritatea AKP, deși aceștia declarau inițial că o vor susține pentru a trece.

[Situția economică a Istanbulului](#) nu este una favorabilă, iar transparența neobișnuită pentru politica turcă a lui Imamoğlu scoate în evidență derapajele economice petrecute pe timpul mandatului lui Mevlüt Uysal (AKP) pe perioada dintre cele două tururi de alegeri.

Un alt fapt îngrijorător pe scena politică din Turcia, care influențează, în același timp, mandatul lui Imamoglu, este Inițiativa legislativă în domeniul economic din partea AKP de a permite trezoreriei să confişte fondurile de rezervă ale statului, fapt ce ar presupune mai puțină finanțare către primării (sunt semne clare de o criză economică) și indirect mai mult control către Erdoğan. În concordanță cu diminuarea substanțială a bugetului orașului Istanbul, această inițiativă legislativă reprezintă un sabotaj atât pentru Imamoglu, cât și pentru primăriile CHP.

Perspective geostrategice regionale pentru Turcia

Importanța Turciei pentru blocul NATO a fost confirmată în nenumărate rânduri, chiar și în contextul apropierei dintre Erdogan și Putin și achiziționării S-400, a căror livrare a început în urmă cu două săptămâni. Reorientarea politicii externe a Turciei nu reprezintă doar un eșec la nivelul relațiilor internaționale din această regiune. Această reorientare dă naștere la îngrijorare, reprezentând un factor de risc în plus la adresa securității UE, respectiv NATO. Răcirea, relației cu aliații NATO prin [achiziționarea rachetelor S-400](#) pune sub semn de întrebare responsabilitatea și apartenența Turciei în cadrul blocului transatlantic. Chiar dacă o astfel de decizie trebuie să pună Turcia față în față cu sancțiuni menite să descurajeze astfel de acțiuni în viitor, consecințele acestora pot împinge țara și mai puternic către izolare. Efectul ar fi, în acest caz, contrat așteptărilor, transformând aliatul NATO – Turcia, într-un aliat al frontului opus.

Președintele Trump a empatizat cu Președintele Erdogan și a învinuit fosta conducere SUA pentru decizia Turciei, motivând că aceștia nu au lăsat guvernului turc nicio altă opțiune. Racheta S-400 este importantă pentru Turcia, deoarece, conform declarațiilor oficiale, reduce vulnerabilitățile din spațiul aerian turc. Totodată, președintele Erdoğan a subliniat, în mai multe interviuri, importanța transferului de tehnologie în acest proiect, ceea ce face tranzacția S-400 și mai îngrijorătoare pentru frontul vestic. La nivel politic, modelul S-400 poate fi văzut și ca simbol al suveranității și independenței Turciei. Turcia a fost adesea sub presiune străină.

Prin urmare, decizia de a cumpăra S-400 este, în perspectiva turcă, o dovadă că securitatea teritoriului său și a poporului său este esențială pentru guvernul turc. În Turcia, acest proiect depășește cu mult necesitatea militară. Această criză actuală este doar vârful unui aisberg constând dintr-un număr de factori mai puțin cunoscuți, dar relevanți, toate indicând lupta Turciei de a-și redefini rolul pe scena regională. De exemplu, Turcia construiește o prezență militară în Marea Roșie, intensificând tensiunile dintre Egipt și Turcia și între Egipt și Sudan.

Ankara a contribuit, de asemenea, la confruntările dintre palestinieni și poliția israeliană din Ierusalim. Turcia încalcă în mod curent spațiul aerian grec, punând astfel în pericol stabilitatea Mării Egee. În plus, Turcia a decis să joace un rol mai încrezător în jocul regional privind energia, în special prin exploatarea rezervele de petrol și gaze naturale din estul Mediteranei; recentul exercițiu "Blue Homeland/Patria Albastră" desfășurat în spațiul a trei mări este legat de planurile Turciei de a juca un rol mai puternic atât în sectoarele energetic, cât și în cele militare.

Pe fondul [extragerii de gaz natural de pe coasta de nord-est a Ciprului](#), a cărei apartenență este amplu dezbătută, prin intermediul celor două vase turcești Fatih și Yavuz, relațiile dintre Turcia și actorii implicați în regiune precum Grecia, SUA (ExxonMobil and Noble Energy), Franța (Total) și Italia (Eni) care deja extrag atât gaz natural cât și petrol, s-au deteriorat.

Conflictul din Siria este un alt element important în contextul regional al Turciei, iar vizita trimisului special al SUA pentru Siria, James Jeffrey, pare să ofere lui Erdogan oportunitatea de a forța și mai puternic formarea unei zone sigure care să îi asigure succesul în lupta contra-terorism, în special contra organizațiilor kurde, susținute până în prezent de SUA. Chiar dacă nu există o decizie comună SUA-Turcia în această privință, ministrul de externe turc Cavuşoglu a declarat astăzi, 24 iulie, că Turcia nu mai este dispusă să aștepte și să negocieze. Totodată, protecția indirectă pe care o primește Erdoğan, din partea Federației Ruse, prin achiziționarea rachetelor S-400 și implicit acțiuni comune, nu poate decât să-i confere Turciei un rol geopolitic periferic în zonele de mare interes, precum Siria. Poate acesta este prețul pe care Erdoğan este dispus să îl plătească pentru a-și asigura continuitatea în conducerea statului.

Concluzii

Analizând situația politico-economică acută a Turciei, caracterizată de o luptă între forțele politice care îl susțin pe Imamoglu și partidul lui Erdoğan, putem preconiza o accentuare a crizelor politice și economice a Turciei. Reușita lui Ekrem Imamoglu de a câștiga cursa electorală pentru primăria Istanbulului s-a datorat contextului politic din Turcia marcat de o divizare a societății, arestări frecvente de cele mai multe ori neîndreptățite și limitarea liberei exprimări în atât în sfera academică cât și în cea jurnalistică.

De asemenea proiectarea [unei noi viziuni](#) în politica internă a Turciei în care discursul său politic a fost clădit pe o coexistență democratică, fără populism, iertare reciprocă și egalitate în fața justiției; aspecte diametral opuse practicilor actualei guvernări. Un scenariu catastrofal pentru actualul președinte este popularitatea tot mai mare a lui Imamoglu, care îi conferă legitimitatea poporului și susținerea pe care acesta o poate primi din partea liderilor occidentali, în urma deteriorării relațiilor cu aceștia.

La nivel regional, Turcia riscă să se izoleze și mai puternic pe fondul relațiilor cu actori opuși frontului atlantic, precum Rusia, al ambițiilor neo-otomane reflectate în strategia lui Erdogan cu privire la conflictul din Siria, în special, și la Orientul Mijlociu, în general, și al evoluției evenimentelor din Marea Mediteraneană. În timp ce lipsa unei decizii asupra sancțiunilor impuse Turciei ca urmare a achiziționării de S-400, liderul de la Ankara pare să fie tot mai deschis la continuarea colaborării cu Rusia, în detrimentul NATO. Totodată, eventualele sancțiuni ar putea oferi pretextul necesar ca Turcia să se izoleze și să piardă legitimitatea statului de membru NATO.

Erdoğan în mâna lui Putin reprezintă un precedent periculos și un vector de subminare a valorilor democratice pentru care s-a născut rațiunea de a exista și perpetua a Alianței Nord-Atlantice.

Summary

Considering the actual political and economic situation of Turkey, marked by the internal struggle between the two main political alliances and by external crisis that involve the country and Erdoğan's decisions in regards to foreign relations, it is not wrong to consider that the country's internal crisis will deepen in the future.

At the national level, but with deep implications at the international scale as well, the success of Ekrem İmamoğlu in both the first and the second round of the local elections for Istanbul was due to the political context of Turkey. The country has been witnessing a division of society, fuelled by frequent and often unjustified arrests and by the limitation of freedom of speech in the media and in the academic environment. Also, a new vision of the internal politics of Turkey is being promoted. İmamoğlu's non-populist speech is based on democratic coexistence, mutual forgiveness, and equality before the law – aspects that are diametrically opposed to the vision of the acting government. İmamoğlu's rise of popularity represents a catastrophic scenario for President Erdoğan, who is already losing ground at both national and international level. İmamoğlu has valuable chances to gain more legitimacy and support from the Western leaders but he has to prove his strength and abilities in Istanbul, first.

At regional level, Turkey risks to isolate itself even more because of its relations with Russia – a competitor of the transatlantic front – or because of some neo-ottoman ambition reflected in Erdogan's strategy regarding the conflict in Syria, in particular, and in the Middle East region in general. Erdoğan's strategy is also reflected in the evolution of events in the Mediterranean area, where Turkish ships's positions show Ankara's interest and stubbornness in the area. Moreover, in the absence of a decision concerning the sanctions imposed on Turkey as a result of the S-400 purchase, Erdoğan seems to be more and more keen on the cooperation with Russia, against its commitment to NATO. President Trump empathized with President Erdogan and blamed the former US leadership for Turkey's decision, arguing that they did not leave the Turkish government any other option. The S-400 is important for Turkey because it reduces vulnerabilities in the Turkish airspace. At the same time, President Erdoğan underlined in several interviews the importance of technology transfer in this project, which makes the S-400 transaction even more worrying for the Western front. At the political level, the S-400 can also be seen as a symbol of Turkey's sovereignty and independence and as a strategy for Erdoğan to regain the support of the population. Turkey has often been under foreign pressure, but Erdoğan's decisions together with the American hesitancy and lack of coherence play the right moves in Russia's advantage. The current context represents a dangerous precedent and a vector of undermining democratic values, which stay at the core of NATO's formation.

Bearing in mind Turkey's current position in relation to NATO and its allies, it is crucial for the US to make a decision regarding the consequences of the S-400 purchase. At the same time, the US strategy should take into consideration an escalation in the alarming trend followed by Turkey in its isolation from the West as a result of the S-400 sanctions, the conflict in Syria and the events in the Mediterranean.

Provocări pentru agenda leadership-ului european în mandatul 2019-2024

Nicoleta CIOBANU, Robert MERCUREAN, Andi BERNAT
interni, Centrul de Studii Globale, ULBS

Alegerile pentru Parlamentul European din mai a.c. au generat schimbări la nivelul conducerii structurilor europene, precum și un orizont de așteptări din partea electoratului, mult [mai interesat de acest scrutin](#) și preocupat de viitorul construcției europene. [Uniunea Europeană a fost gândită pentru o lume care nu mai există, așadar trebuie regândită pentru a supraviețui](#). Cum va gestiona, cum va arăta politic, economic și social, dar mai ales, ce identitate va avea Europa de mâine, neliniștește profund. Va reconfigura structural Uniunea, noul leadership european în căutarea încrederii și legitimității?

În acest sens după [Declarația de la Sibiu](#), liderii europeni precum și analiștii politici au difuzat în spațiul public diferite parcursuri ale punctelor fierbinți pentru viitorul Europei, printre primii fiind [Donald Tusk cu agenda 2019-2024](#), iar cea mai recentă venind din partea noului președinte al Comisiei Europene [Ursula von der Leyen](#). Dificultatea negocierilor post-electorale pentru nominalizarea liderilor UE, exprimă elocvent neliniștea, dar mai ales dificultatea punerii de comun acord asupra punctelor sensibile ce urmează a fi gestionate.

Idei cheie

Locul și rolul Uniunii Europene în lume, o problema des dezbătută, în direcția adoptării unei poziții cât mai independente față de ceilalți actori;

Problemele de mediu și modelul de bune practici al UE caută reversibilitatea încălzirii globale;

Fenomenele de corupție și de fraudă subminează coeziunea europeană și impun reconfigurarea UE la nivel instituțional.

Metodologia de lucru utilizată pentru identificarea principalelor teme de pe agenda europeană a fost cea analitico-descriptivă a declarațiilor și documentelor oficiale, precum și observarea comentariilor și diverselor poziții asumate de diverși analiști. Filtrarea priorităților europene este acordată la profilul și nevoia societății românești.

Locul și rolul Uniunii Europene în lume

Prestigiul UE pe arena internațională poate spori prin adoptarea unei politici externe comune (idee susținută de [65%](#) din populația UE). [Lipsa unei consens](#) pe parcursul ultimilor ani a afectat negativ coeziunea europeană și imaginea UE la nivel global.

Colaborarea UE-NATO, consemnată în cele două Declarații Comune de la [Varșovia](#) și [Bruxelles](#), este esențială pentru asigurarea păcii și securității continentului european, în special pentru contracararea amenințărilor hibride. Intenția noului președinte al Comisiei Europene de a crea o [Uniune Europeană de Apărare](#) răspunde dorinței europenilor ([76%](#)) pentru o politică de securitate și apărare comună a blocului, însă nu corespunde cu realitatea (80% din capacitățile NATO aparțin statelor non-UE post-Brexit). [Numirea unui secretar general adjunct](#) din flancul estic al NATO răspunde [așteptărilor de securitate din zonă](#), însă, pe de altă parte, este greu de anticipat că există determinare ca toți membrii cu dublă apartenență, NATO și UE, să susțină aspirațiile de autonomie strategică imaginată de vestul Europei. Europa trebuie să găsească înțelept echilibrul dintre puterea soft și cea hard. Relația transatlantică trece prin filtrul relației cu NATO, iar dinspre est orice vulnerabilitate a europenilor este maximizată și instrumentată. Astfel, [parteneriatul cu NATO](#) rămâne esențial pentru a se asigura dimensiunea militară a securității, dar și pentru contracararea amenințărilor hibride.

Problemele de mediu și modelul de bune practici al Uniunii Europene

Mediul a devenit în ultimii ani un subiect central la nivel global. Uniunea Europeană, prin adoptarea [noii strategii de securitate](#) (clima fiind unul din cele patru puncte strategice), se poziționează drept lider global în domeniul protejării mediului.

Totodată, politicile din acest domeniu trebuie adoptate cu grijă, încât afectează direct calitatea vieții cetățeanului, un exemplu de eșec fiind [creșterea](#) prețului la combustibil în Franța care a generat proteste violente și periculoase, cu accente de lezare a legitimității și credibilității statului.

Statele UE emit [cantitatea cea mai mică de CO2](#) la nivel global, fapt datorat implementării tehnologiilor inovatoare, care, sunt totuși costisitoare și inaccesibile pe scară largă. În același timp, „grija” pentru mediul înconjurător este însoțită de anumite limitări, ceea ce ar putea reduce ritmul creșterii economice. La nivel global, actori mari precum SUA și China nu par a ține cont de restrângerile datorate nivelului de poluare ridicat. În aceste condiții, suntem pregătiți să ne asumăm costurile sociale și politice? Vom reuși ca Uniune, dar și ca state membre, să îmbinăm armonios și eficient cele două paliere?

Coeziunea europeană și reconfigurarea UE la nivel instituțional

Dublul standard este unul din factorii care afectează coeziunea și buna funcționare a Uniunii Europene și, în același timp, unul din principalele argumente ce compun discursul eurosceptic. [Fondurile de coeziune](#) sunt destinate proiectelor din țările membre care au un nivel de dezvoltare sub standardul european, dorindu-se astfel, contracararea dublului standard. Acest obiectiv poate fi atins prin implementarea proiectelor care sporesc accesibilitatea locuitorilor unor zone, precum cele de infrastructură și de transport.

Fenomenul corupției este un alt factor important care afectează coeziunea, justiția și, implicit, credibilitatea UE. Instituirea unui procuror-general în cadrul [Parchetului General UE](#) se dorește a fi una dintre soluțiile dorite în vederea contracarării fraudei și corupției la nivelul UE. Jurisdicția sa la nivel european, precum și instituirea unui sistem rotativ sau a unui consiliu cu reprezentanți din toate statele membre, bazat pe decizii prin consens ar fi cea mai bună soluție pentru a preveni un posibil conflict în interior. Crearea Parchetului European, precum și instituirea funcției de procuror general, sunt măsuri esențiale pentru a combate eficient aceste fenomene și contribui la creșterea încrederii.

Digitalizarea și Globalizarea 4.0

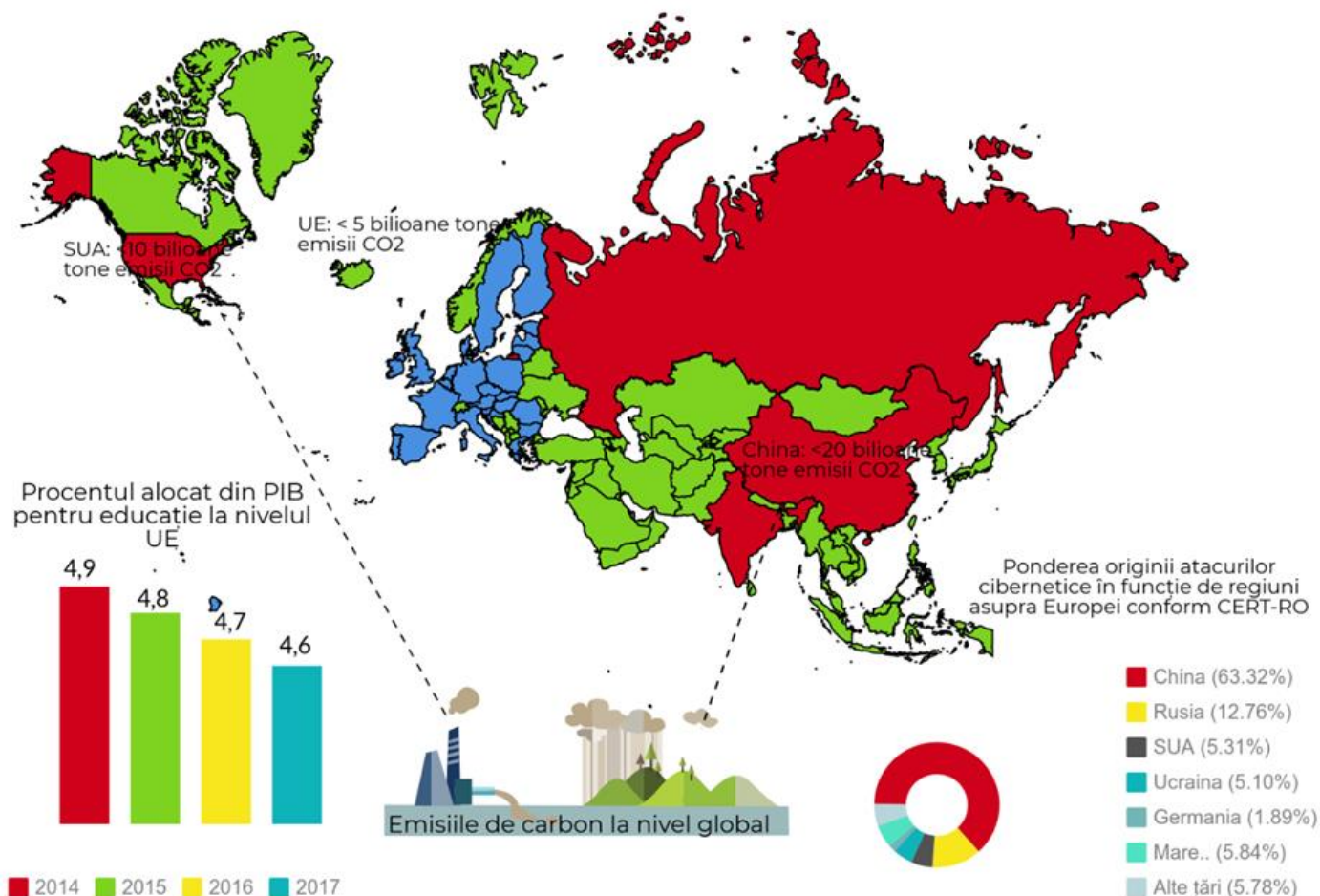
Cea de-a [treia revoluție industrială](#) presupune trecerea de la mijloacele de lucru analogice și mecanice la cele digitale. Pe de altă parte, cea de-a patra revoluție industrială aduce cu ea și o nouă formă a globalizării, „[Globalizarea 4.0](#)” fiind denumirea conceptului acceptată de Forumul Economic de la Davos la începutul anului 2019, și care aduce în același timp implementarea de tehnologii inovatoare cu o viteză fără precedent. Pentru implementarea corectă a digitalizării sunt necesare o serie de măsuri:

- ✓ Platforme online de programări, depunere de documente, plăți și acces la date proprii – măsură ce poate fi implementată și la nivelul instituțiilor locale, nu doar centrale, exemplu dovedit de către o [primărie](#) din mediul rural românesc.
- ✓ Cursurile de formare pentru angajații din administrațiile publice locale pentru a contribui la implementarea digitalizării, dar se impune și standardizarea digitalizării în statele Uniunii Europene. Astfel, este necesară organizarea unor cursuri în toate statele membre pentru ca acestea să implementeze și să respecte standardele impuse de Uniune.
- ✓ Monitorizarea procedurilor de colectare a datelor și actualizarea GDPR pentru a preveni colectarea abuzivă.

Un element de risc în procesul digitalizării îl constituie atacurile cibernetice și dezinformarea prin fenomenul fake-news. [Dezinformarea](#) este un vector hibrid care poate genera tensiuni sociale sau [influența politici](#) cum a fost cazul Brexit-ului. Pericolul constă în natura ținutelor, și anume emoțiile individului, încărcat de problemele cotidiene. Pentru cetățeanul de rând, identificarea știrilor false este extrem de dificilă, dacă nu chiar imposibilă. Lupta cu acest nou fenomen este continuă, neexistând momentan, mecanisme universale de identificare a știrilor false, singura variantă disponibilă fiind aceea de a monitoriza fluxul informațional și de a dezminți informațiile false în timp util. Campaniile de dezinformare tip fake news și creșterea cotei euroscepticilor la nivelul UE au generat în bună parte și [nivelul de credibilitate](#) scăzut în instituțiile UE. Se poate observa cum în statele unde partidele populiste sau extremiste câștigă, există un nivel ridicat de neîncredere în propria clasă politică și în ceea europeană.

Recomandări:

- ✓ Mărirea efectivelor StratCom ale UE – [Grupul Operativ de Comunicare Strategică în Est al UE](#) este responsabil pentru abordarea și răspunderea față de acțiunile de dezinformare ale factorilor externi. Acesta are însă doar 16 experți în subordine și un buget de 3 milioane de Euro anual, respectiv un număr foarte mic, comparabil cu cel al [Agenției pentru cercetare a internetului din Sankt Petersburg](#) (estimat la 400 de angajați în anul 2015).
- ✓ Crearea unei structuri cu legitimitate mixtă, civilă și instituțională, depolitizată total, având atribuții în observarea audiovizualului, similară cu comisiile naționale ale audiovizualului din statele naționale sau reformarea celor naționale, ca ele să opereze și pentru interesul European general.

© Centrul de Studii Globale
Iulie 2019

Educația, pilon pentru dezvoltarea durabilă, piața muncii și protejarea valorilor europene

Dezvoltarea durabilă și evoluția către o piață a muncii competitivă, dar și asigurarea unui climat în care valorile europene sunt protejate nu poate fi realizabil decât prin educație.

La nivel european, cel mai cunoscut program adresat educației este Erasmus+, mobilități prin intermediul cărora se urmărește reducerea șomajului (rata României în 2018 – 16,2%), a abandonului școlar (rata României în 2018 – 16,4%), dar și crearea unei identități europene și a unui Spațiu European al Educației. Astfel, programul contribuie la adâncirea coeziunii între statele UE, fiind totuși susținut și de forțele eurosceptice. În același timp, participarea la programul de mobilități a

studenților din afara blocului comunitar (10.954 de persoane în 2018) oferă acestuia un rol important în diplomația publică a UE.

Propunerea de triplare a bugetului Erasmus+ pentru perioada 2021-2027 va fi ineficientă dacă nu va fi însoțită de înlăturarea deficiențelor programului, reformarea sistemului de învățământ în scopul îmbunătățirii calității studiilor (atât la nivel național, cât și comunitar), dar și mărirea bugetului alocat pentru educație la nivel național (bugetul României în 2017 – 2,8% din PIB, ultimul loc din UE).

Dinamica demografică

O temă care nu se regăsește pe agenda oficială a liderilor UE, deși majoritatea statisticilor indică demografia ca o problemă majoră. La nivelul Uniunii, se constată [un trend negativ](#) cu impact major asupra pieței muncii, precum și al viitorului societății UE; spre exemplu, Germania, în urma valurilor de migrație, încă are nevoie de forță de muncă. Absența unor luări de poziție pe plan politic va genera neîncredere și va pune sub semnul întrebării capacitatea e a apăra identitatea și valorile europene.

Nevoia gestionării [scenariilor cu privire la demografia UE](#) ar trebui să constituie un punct central al agendei liderilor europeni, deoarece această realitate poate reconfigura fundamental spațiului european. Deocamdată, nu știm cum s-ar putea acționa pentru a spori natalitatea în statele membre într-un mod eficient și nediscriminatoriu.

Ar trebui, oare această problemă să fie gestionată la nivel național, sau ar fi recomandată o viziune comună la nivelul Uniunii?

Recomandări și concluzii

Calea combinării mijloacelor hard ale NATO cu cele soft ale UE nu trebuie omisă

pentru a se asigura o Uniune mai puternică. Planurile pentru autonomia strategică a UE, ar putea conduce spre un scenariu informațional și propagandist intens speculat de vecinii estici ai UE, apelând la teme subversive despre tendințele hegemonice ale Uniunii. Donald Tusk, în [declarația](#) sa de la Summit-ul G20 din 29 iunie 2019, afirma că „scena mondială nu poate să devină o arenă în care cei puternici să le dicteze celor mai slabi” și are dreptate, însă o reconceptualizare trebuie cântărită matur și legitim prin consensul membrilor Uniunii.

UE este un incontestabil lider global în ceea ce privește la politicile de mediu și merită să depună toate eforturile și creativitatea pentru a-și păstra această poziție, însă este recomandabil ca

aplicarea reglementărilor să nu conducă la tensiuni sociale, clivaje economice între regiunile și statele Uniunii, deoarece politicile de mediu ar putea fi respinse de cetățeni și măsurile neaplicate sau ignorate.

În ceea ce privește coeziunea UE, aceasta trebuie să depășească interesul pur economic, aplecându-se în actualul context global asupra consolidării democrației și a justiției. În absența justiției, orice fundament al bunei guvernări dispăre. Consolidarea democrației reprezintă un efort ce trebuie asumat permanent, aceasta nefiind un dat pur și simplu.

Digitalizarea este un fenomen ireversibil pentru viitor, astfel Uniunea și statele membre, la nivel individual, trebuie să dezvolte politici cât mai clare pentru a facilita calitatea serviciilor publice, afacerile și industria. În același timp, se impun noi reglementări comune pentru a preveni și contracara atacurile cibernetice și dezinformarea.

Un domeniu strategic pentru viitor se dovedește a fi educația pentru a asigura o dezvoltare durabilă și pentru apărarea valorilor democratice. Gradul de integrare și construire a unei identități europene, păstrând specificul național, trebuie realizat printr-un sistem european de educație comun care să diminueze structural diferențele de dezvoltare fără a omogeniza cultura și identitățile. Alocarea unui buget pentru educație la nivel European este recomandabil să se bucure de o susținere cât mai largă din partea statelor membre.

Deși, nu se regăsește în prim planul agendei europene, problema demografică nu poate fi ignorată pe viitor, fiind interconectată de problemele referitoare la piața muncii și migrație. Evitarea acestui subiect din considerente ideologice reprezintă un risc prin decuplarea liderilor de la realitățile europene și construirea unei agende paralele, dar și o vulnerabilitate de exploatat pentru discursul anti-UE și al agresiunilor informaționale.

Summary

The new EU configuration after the parliamentary elections this year may bring new approaches on the hot spots of the Union's future. Agendas for the future of the EU, with the main challenges that the Union will face, have been published by politicians and analysts, including Donald Tusk, and the most recent draft-plan presented by the new elected President of the European Commission - Ursula von der Leyen. The main themes identified as a result of this analysis are: the role of the European Union in the world, environmental issues, digitization, European cohesion, education, demography. The European Union can assert its role in the international political arena by adopting a common foreign policy. At the same time, from the military point of view, it is not capable of ensuring security and defence by its own. Thus, cooperation with NATO becomes an essential one, and combining the soft capabilities of the EU with the hard ones of NATO is the solution for countering threats, especially the hybrid ones. The European Union is a global leader in the field of environmental protection, but "green" technology continues to be expensive and inaccessible on a large scale. At the same time, its implementation can be accompanied by social disturbances (e.g. the Yellow Vest protests in France), as well as eco-friendly economical restrictions, which can reduce the EU's competition capacity in relation to countries such as China and the US. European cohesion should be seen not only from the perspective of the economic factor, but also of strengthening democracy and justice. Factors that lead to the degradation of cohesion represent the *double standard* (which can be counteracted by the implementation of the projects financed from the cohesion funds) and *corruption* (can be counteracted through creation of the European Public Prosecutor's Office). Digitalization becomes an inevitable necessity for the future. Thus, the Union and the Member States must develop clear policies and common rules regarding this point. As risk elements in the process of digitization are misinformation through fake news and cyber-attacks, the solutions in this regard are to increase the number of employees at StratCOM and create an EU structure with functions for the audio-visual observation. Education is the basis for sustainable development, of a competitive labour market and the protection of European values. The proposal to triple the budget for Erasmus+ will not be fully inefficient if it is not accompanied by actions to eliminate the program's deficiencies, implement reforms in order to improve the quality of curriculum, increase the national budget allocated for education. Demography represents a key challenge of the community block. Considering the demographic decline on the labour market of the Union, as well it may affect the European heterogenic and identity in the future. Thus, a comprehensive research and management tools related to the EU's demographic scenarios are strongly required.

Drumul Polar al Mătășii – un obiectiv geopolitic regional pentru satisfacerea ambițiilor globale

Alexandra SILEA, Andreea ADAM

interni, Centrul de Studii Globale, ULBS

Variabile cheie

Drumul Polar al Mătășii vectorizează efortul pentru competiția globală a binomului China-Rusia;

Avansarea Strategiei Arctice a Chinei prezintă o probabilitate mare de tensionare a relațiilor diplomatice cu statele occidentale din emisfera nordică;

Proiectarea activităților comerciale și energetice în zona Arctică nu evaluează în detaliu indicatorii de risc ecologic pe termen lung.

Analiza studiului de caz cuprinde diseminarea rapoartelor oficiale și de cercetare, cu referire la interesele competitive ale Rusiei și Chinei în zona Arcticului de Nord. Variabile geografice, politice, economice, militare tehnologice și ecologice au fost operaționalizate pentru a surprinde rata de succes a proiectului, impactul strategic și potențiale obstacole pe termen mediu și lung.

Drumul Polar al Mătășii și pavarea drumului Chinei spre supremația globală

China și-a afirmat activ intențiile globale prin proiectul *Belt and Road Initiative (BRI)*, concretizat prin investiții în tehnologie, infrastructură, inteligență artificială, energie regenerabilă, comerț, valorificând totodată de oportunitățile apărute. Zona Arctică, supusă schimbărilor climatice care determină deteriorarea accentuată a permafrostului, deschide o nouă cale către rute maritime nordice, dar și pentru exploatarea zăcămintelor naturale din acest spațiu.

Noile interese declarate ale Chinei și Rusiei generează inevitabil situații tensionate în rândul marilor puteri. China și-a propus, la începutul anului trecut, extinderea strategiei sale globale prin înglobarea unui nou obiectiv geopolitic pe harta lumii: trasarea *Drumului Polar al Mătășii*.

China prezintă interese variate în zona Arctică

Conform *China's Arctic Policy*, document lansat de guvernul chinez în ianuarie 2018, intențiile statului în zona Arctică sunt detaliate astfel:

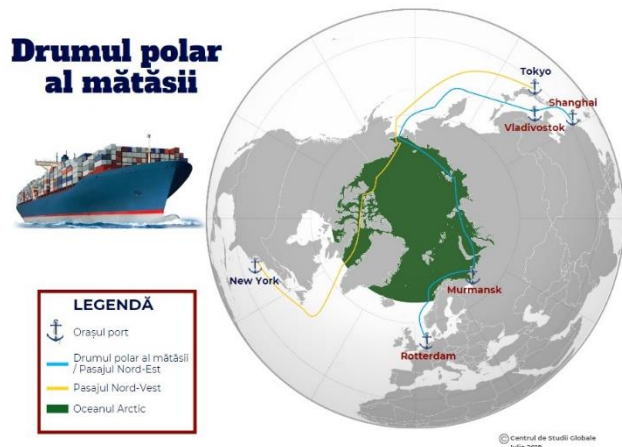
- ✓ explorarea și înțelegerea zonei;
- ✓ protecția mediului înconjurător și a ecosistemelor;
- ✓ contracararea încălzirii globale;
- ✓ exploatarea și utilizarea resurselor naturale în mod egal și rațional;
- ✓ dezvoltarea industriei de pescuit și a turismului;
- ✓ participarea activă la guvernarea zonei;
- ✓ cooperarea internațională;
- ✓ promovarea păcii și a stabilității regionale.

Presupunându-se că în zona Arctică ar exista aproximativ 44 miliarde barili de gaz natural și 90 miliarde barili de petrol, iar o nouă rută maritimă ar putea scurta durata transportului de mărfuri dinspre Orientul Îndepărtat către Europa Occidentală cu circa 10 zile, fructificarea zonei este extrem de tentantă pentru statul chinez. Companiile chineze ar putea contribui la dezvoltarea infrastructurii în regiune, ceea ce va crește semnificativ influența statului. Un prim pas spre atingerea acestui obiectiv a constat în obținerea statutului de observator în cadrul Consiliului Arctic, începând cu anul 2013. China își justifică ambițiile declarându-se un stat apropiat de Cercul Arctic, ale cărui condiții naturale și schimbări climatice au impact direct asupra națiunii chineze.

Esențialitatea Federației Ruse în sporirea influenței Chinei

Relația strânsă dintre Rusia și China poate fi analizată într-un context mai larg *ce transcende declarațiile celor doi lideri*. Northeast Passage a fost, până acum, denumirea rutei nordice care leagă Europa Occidentală de estul Asiei. Controlată de către Rusia, ruta reprezintă un punct de interes pentru China în prisma transformării sale în Drumul Polar al Mătășii - dorința este împărtășită și de Putin, iar atenția Chinei nu este îndreptată către Northeast Passage numai datorită legăturii strânse cu Rusia, ci și

din cauza relației complicate cu Statele Unite, care nu i-ar permite accesul la Northwest Passage. Întrucât concretizarea proiectului va da o nouă importanță binomului ruso-chinez în competiția economică globală, extinderea și în nordul continentului American îi va fi facilitată.

China și Rusia intenționează, prin cele mai mari firme de transport maritim proprii, COSCO SHIPPING HOLDINGS Co., respectiv PAO Sovcomflot, să transporte în Occident și în Asia gaze naturale din Siberia. În data de 7 iunie a.c., COSCO SHIPPING, PAO NOVATEK, PAO Sovcomflot, și Silk Road Fund au semnat un [acord pentru stabilirea parteneriatului](#) de lungă durată în vederea dezvoltării comune. Toate cele patru părți vor contribui financiar și logistic pentru implementarea unor planuri vizând transportul din zona Arctică a Rusiei până în regiunea Asia-Pacific. O nouă companie, astfel stabilită cu numele de [Arctic Sea Transport](#), va avea drept misiune construirea unei flote de spărgătoare de gheață performante pentru asigurarea transportului de gaz natural lichefiat.

Vladimir Putin plănuiește să dezvolte economia Rusiei profitând de investițiile chinezești, iar pentru a grăbi acest proces, aduce propuneri avantajoase Chinei în privința Drumului Polar al Mătăsii. Fiind deținătoarea celor mai multe spărgătoare de gheață, Rusia lucrează alături de China pentru trasarea noilor rute comerciale în spațiul Arctic. În această chestiune, cele două state au dezvoltat un parteneriat mutual; în 2016 înființând *Russia-China Polar Engineering Research Center*, al cărui [obiectiv principal](#) constă în dezvoltarea celor mai bune tehnici de exploatare a resurselor din zona Arctică.

China menține o relație activă cu state din Europa pentru garantarea succesului

China își motivează drepturile în zona Arcticului de Nord prin

deținerea unor stații de cercetare amplasate pe țărmurile nordice ale Europei, în special în Islanda și Norvegia. Interdependența cu Europa nu este justificată doar de creșterea potențialului de schimburi comerciale, ci în special de oportunitățile de a avansa tehnologic: la Forumul Economic Internațional de la St. Petersburg a fost semnat un acord de construire a unui [cablu optic de mare viteză](#) pe fundul Oceanului Arctic, între compania rusească MegaFon și Cynia Oy, un operator de infrastructură finlandez, cu scopul apropierei Europei și Asiei pe cale digitală.

Statele Unite percep activitățile chineze în zona Arctică drept o amenințare

Statele Unite, alături de Japonia și Australia, au ales să investească într-un proiect privind gazul natural lichefiat din Papua Noua Guinee, conjugând astfel un efort comun pentru a oferi o alternativă proiectului BRI în Indo-Pacific. În contextul întâlnirii Consiliului Arctic pe 7 mai 2019 în Finlanda, [Mike Pompeo a declarat](#) că statul chinez nu are niciun drept să pretindă beneficii în zona Arctică, având în vedere poziționarea sa geografică. A atenționat și asupra „lipsei de încredere pe care China o inspiră prin acțiunile sale”. Statele Unite au refuzat, în consecință, să semneze declarația summit-ului, prin care se prioritiza problema schimbărilor climatice în regiune. Ulterior, China a organizat propriul summit la Shanghai, consolidându-și poziția în zona Arctică.

Efectele Drumului Polar al Mătăsii

Din punct de vedere politic, Drumul Polar al Mătăsii reprezintă încă o platformă pentru adâncirea cooperării dintre China și Rusia, întrucât niciunul dintre state nu ar putea să își atingă scopurile individuale. Relația China-Rusia va reprezenta un nod de tensiune constant pentru SUA și aliații săi nordici. Încercările de a contracara ascensiunea Chinei vor fi dificile, atâta timp cât guvernul de la Moscova și cel de la Beijing vor continua cooperarea în zona Arctică. Balanța economică este oarecum similară: țările participante la inițiativă pot avea de câștigat, în frunte cu China.

Drumul Polar al Mătăsii [va influența dinamica geopolitică a Chinei](#) și o va potența pe cea economică, oferindu-i guvernului chinez accesul la o rută comercială strategică și la noi resurse naturale. Prezența unui număr mare de vase maritime oferă posibilitatea unei exploatare economice extinse a regiunii. Cel mai probabil, China își va dezvolta o flotă navală militară pentru a-și proteja rutele și activele, avansând concurențial pe deviza hegemonică globală a SUA: *cine controlează mările și oceanele, controlează lumea*. Această idee se conturează și se justifică, în condițiile în

care, până în prezent, BRI s-a implementat preponderent pe cale maritimă.

Din punct de vedere energetic, aprofundarea proiectelor de comerț cu gaz natural lichefiat între China și Rusia pot genera un disconfort strategic pentru Uniunea Europeană și Statele Unite, datorită atitudinii impredictibile pe care Federația Rusă a prezentat-o în mod tradițional față de Occident, atât prin șantaj energetic, cât și prin atragerea Chinei în jocuri politice improprii. Mai mult, Consiliul Arctic se va vedea nevoit să își lărgască sfera atribuțiilor stabilite prin [actul constitutiv](#): cu preocupări îndreptate spre securitatea militară, întrucât tensiunile dintre puteri tind să crească. Noile cerințe create de condițiile de transport, contractele încheiate recent cu companiile finlandeze, precum și stațiile de cercetare înființate de China pe teritoriul unor state europene din regiunea Arcticului de Nord vor conduce inevitabil la o evoluție a know-how-ului chinez. Cu toate acestea, Statele Unite avertizează că în special stațiile de cercetare ar putea reprezenta un pretext pentru exercitarea influenței în regiune și că, în realitate, ar ascunde baze militare. Din punct de vedere ecologic, Drumul Polar al Mătăsii ar putea prezenta o serie de probleme ce nu sunt aprofundate în prezent.

Însă exploatarea zonei nu numai că ar putea grăbi acest fenomen, ci ar putea accelera riscuri de natură socioeconomică (afectând comunitățile din zonă, cu potențialul de a provoca noi valuri de migrație) și ecologice (punerea în pericol a faunei). Mai mult, [se estimează](#) că permafrostul din zona Arctică ar conserva aproximativ 1500 miliarde tone de carbon, pe care topirea sa o va elibera în atmosferă – alături de alte gaze precum metanul și chiar virusuri de mult îngropate – urmând să producă efecte negative imediate asupra sănătății locuitorilor de pe întregul glob.

Remarci de final

Drumul Polar al Mătăsii reprezintă un instrument important pentru China și Rusia de a își mări și consolida influența la scară globală. Puterea economică a celor două state poate fi propulsată de creșterea potențialului comercial și energetic. Pentru a avea succes în această zonă, China și Rusia sunt condiționate să colaboreze în continuare; așadar, Rusia va căuta, să se impună mai mult în fața Europei, iar din punct de vedere geostrategic, dominația celor două state asupra zonei Arcticice va constitui un avantaj global competitiv semnificativ. Toate aspectele menționate anterior au potențialul de a cultiva noi puncte de tensiune cu alte state și le pot dezvolta sau întreține pe cele deja existente.

Analizele de impact asupra mediului indică faptul că Drumul Polar al Mătăsii și orice alt proiect similar ar marginaliza în calea reușitei sale costul pentru securitatea ecologică globală. Lipsa unei proiecții sustenabile, bazată pe creșterea nechibzuită a amprentei de carbon și nu pe reducerea sa, împinge Arcticul de Nord către un proces ireversibil, ce nu poate fi amortizat de câștigurile financiare ale competitorilor regionali. Declararea unui statut ecologic privilegiat/patrimoniu natural planetei al Arcticului de Nord și argumentele statelor în cadrul forurilor organizațiilor internaționale (cum ar fi Adunarea Generală a ONU) care se opun unor proiecte invazive, ar putea reprezenta o soluție la riscul major de deteriorare a planetei.

Impactul schimbărilor climatice în Arctica

[Cercetări](#) recente atenționează asupra stării constante de degradare în care se află zona Arctică; topirea ghețurilor, ca rezultat al încălzirii globale, este deja un fenomen îngrijorător,

Summary

Politically speaking, the Polar Silk Road is just another way of improving cooperation between Russia and China, as none of them is able to reach its objectives on its own. The relation between Russia and China will create continuous tensions for the US and its Nordic allies. Trying to counteract China's ascension will be a difficult task, as long Moscow and Beijing will continue to cooperate in the Arctic.

The economic balance is quite similar: the countries taking part in this initiative will benefit from it, especially China. The Polar Silk Road will influence China's geopolitical dynamic and it will increase its economic power. Thus, the Chinese government will have access to a strategic commercial route and to new natural resources.

An important number of sea-going vessels offers the possibility to an extended economic exploitation of the Arctic. Most probably, China will develop a military naval fleet in order to protect its routes and assets, advancing in a competitive way and proving that USA's hegemonic motto is true: *whoever controls the seas and the oceans, controls the world*. So far, the Belt and Road Initiative was mostly implemented by sea.

Energetically speaking, the cooperation between China and Russia in terms of commerce with liquefied natural gas will generate a strategic discomfort for the EU and the USA. Energetic blackmail or attracting China into political games prove that Russia's attitude towards the Occident has been quite unpredictable over the past years. Moreover, the Arctic Council will have to broaden the scope of its tasks, paying more attention to military security, as tensions between powers will rise.

The new requirements created by transport conditions, the contracts recently signed with Finnish companies, and the research stations established by China on the territory of some North-European states will inevitably lead to an evolution of the Chinese know-how. Considering these, the United States warn that especially the research stations could represent a pretence for exercising influence in the region and that they would hide military bases.

The Polar Silk Road represents an important tool for both China and Russia to expand and consolidate their influence at a global scale. The economic power of the two states could be propelled by the rising of commercial and energetic potential. In order to succeed in the region, China and Russia are conditioned to further cooperate; therefore, Russia will seek out to impose itself in front of Europe; from a geostrategic point of view, the Chinese and Russian domination over the Arctic region will hold a significant competitive global advantage. All these aspects have the potential to grow new tensions with other states and to further develop or maintain the already existing ones.

Environmental impact assessments point at the fact that the Polar Silk Road and any other similar project would isolate, in the way of their success, the price of global ecological security. The lack of a sustainable projection - based on the reckless rising of carbon footprint instead of its reduction - is pushing the Arctic towards an irreversible process which cannot be redeemed by the financial gaining of regional competitors. Declaring a status of ecological privilege or of natural planetary heritage of the Arctic, as well as the arguments of other states inside forums of international organizations (such as United Nations General Assembly) opposing invasive projects, could represent a solution to the major risk of deteriorating the planet.

Summit-ul Organizației pentru Cooperare de la Shanghai și tendințele geopolitice din spațiul Eurasiatic (Bișkek, 13-14 iunie 2019)

Mihai MELINTEI

intern, Centrul de Studii Globale, ULBS

Cooperarea economică și militară, terorismul, cooperarea regională și viitorul Afganistanului au fost principalele subiecte abordate la Summit-ul Șefilor de State SCO, care a avut loc în Bișkek. În urma summit-ului au fost semnate un număr de documente privind securitatea regională, interoperabilitatea, comerțul și dezvoltarea economică. SCO a devenit un centru important de politică externă a spațiului Eurasiatic prin promovarea intereselor geopolitice ale statelor membre. Extinderea participării multilaterale la proiectele și inițiativele economice trans-regionale de mari dimensiuni oferă o bază materială solidă pentru astfel de perspective.

Idei de lucru

SCO – centru economic și militar al spațiului Eurasiatic;

Elaborarea unor proiecte/strategii economice și militare de dezvoltare și promovare a intereselor statelor membre SCO la nivel regional și global;

Indicatorii economici și militari ai SCO;

Cooperarea militară în cadrul SCO;

Perspectivile economice, militare și tendințele geopolitice ale SCO.

Pentru realizarea studiului privind Summit-ul SCO de la Bișkek și tendințele geopolitice ale organizației în Eurasia au fost parcurse mai multe etape de analiză metodologică. Sunt utilizate și analizate documentele și actele normative ale SCO, precum și acordurile bilaterale încheiate între statele membre a SCO. Studiile de caz folosite în analiză urmăresc definirea relațiilor cauzale, iar statisticile prezentate în infografice permit o evaluare cantitativă a evoluției anumitor variabile din cadrul SCO și surprinderea unor date specifice organizației și regiunii Eurasiatice. Scenariile propuse analizează posibilele condiții de manifestare a SCO în contextul realităților globale.

În perioada **13-14 iunie 2019 în Bișkek** (Kârgâzstan) a avut loc Ședința Consiliului Șefilor de Stat din cadrul Organizației

pentru Cooperare de la Shanghai (SCO). La această ședință au participat atât liderii statelor membre cât și observatori ai SCO.

Asigurarea securității și crearea condițiilor favorabile pentru progresul economic al statelor, indiferent de mărimea și ponderea lor politică la nivel mondial, reprezintă o provocare pe termen lung pentru SCO. Această agendă devine din ce în ce mai relevantă în contextul apariției mai multor crize la nivel global și regional. Prin urmare, este normal ca aceste circumstanțe să se concentreze asupra summit-ului recent al Organizației pentru Cooperare de la Shanghai, care, în ultimii ani, după aderarea Indiei și Pakistanului, revendică poziția unei Organizații Globale.

Summit-ul SCO din Bișkek indică o creștere a rolului organizației în rezolvarea problemelor regionale și globale, iar în interiorul SCO se formează un nou nucleu constituit din [Rusia, China și India](#).

Când liderii celor trei state și vecinii acestora se reunesc, pe lângă semnarea unor documente oficiale, mai sunt stabilite acorduri specifice care nu sunt obligatoriu cunoscute public, însă efectele înțelegerilor pot fi resimțite pe termen lung.

La inițiativa părții chineze, Summit-ul de la Bișkek s-a concentrat asupra discuțiilor privind subiectul cooperării economice, acest subiect datorându-se conjuncturii comerciale globale negative. Mai mult, pe fondul [sancțiunilor financiare și economice împotriva Iranului](#), agravarea relațiilor SUA-Turcia în legătură cu achiziționarea [sistemului S-400](#) și menținerea unei „confruntări” între Occident și Federația Rusă, s-a ajuns la o situație de cauzalitate care determină SCO să considere divergența economică dintre China și SUA.

În acest context, țările membre SCO și-au însușit sarcina de a căuta răspunsuri comune la provocările comune, precum și elaborarea unor planuri și strategii de dezvoltare a SCO pe fondul modificărilor din cadrul sistemului relațiilor internaționale. Astfel, în urma Summit-ului de la Bișkek, SCO va dezvolta simultan două proiecte: unul economic, care include interacțiunea financiară, comerțul și logistica (acestea fiind facilitate și de inițiativa Chinei „[Belt and Road](#)” și dezvoltarea Uniunii Economice Eurasiatice) și celălalt de asigurare a securității regionale (situația din Afganistan și

ORGANIZAȚIA PENTRU COOPERARE DE LA SHANGHAI

Obiectivele SCO

Consolidarea încrederii
reciproce și a relațiilor
de bună vecinătate.

Cooperare eficientă în
diverse domenii.

Crearea unei noi ordini
politice și economice în
regiune.

Asigurarea în comun a
stabilității și securității
în regiune.

State membre - ●

State observatoare - ●

(Afganistan, Belarus, Iran, Mongolia)

Parteneri de dialog - ●

(Armenia, Azerbaidjan, Cambodgia, Nepal,
Sri Lanka, Turcia)

State candidate la statutul de observator - ●

(Bangladesh, Siria)

Sediu - Beijing ●

© Centrul de Studii Globale
Iulie 2019

zonele adiacente Afganistanului, precum și focarele de terorism și extremism islamic).

Proiectul economic al SCO

Summit-ul a atins punctele atribuite în ceea ce privește cooperarea economică. Documente concludente au fost semnate vizând cooperarea în cadrul SCO pe termen lung. Spre exemplu, prin intermediul Băncii de Stat pentru Dezvoltare a Chinei, în cadrul SCO, sunt implementate 386 de proiecte în valoare de peste 120 de miliarde de dolari. În domeniul infrastructurii, Beijingul sprijină Moscova prin construirea conductei de gaz din Siberia orientată spre țările din regiunea Asia-Pacific și implementarea în comun a mai multor proiecte

de mare amploare pe teritoriul Federației Ruse. În ultimii doi ani, China a oferit împrumuturi structurilor de stat a Rusiei și a companiilor private în valoare totală de aproximativ 60 de miliarde de dolari, iar la sfârșitul anului 2018 comerțul bilateral a depășit suma de 108 miliarde de dolari. Rusia, la rândul său, susține China (care înregistrează pierderi uriașe datorită unei reduceri semnificative a comerțului cu Statele Unite) prin extinderea potențialului de tranzit al bunurilor chineze (inclusiv prin intermediul „Polar Silk Road”) și prin localizarea producției chineze în Federația Rusă.

Un factor de convergență îl reprezintă activitatea Uniunii Economice Eurasiatice (UEE) și inițiativa Chinei „Belt and Road”, care datorită SCO face posibilă evitarea unei coliziuni în sfera

intereselor economice ale Moscovei și a Beijingului în spațiul Eurasiatic. SCO, în acest sens dobândește rolul unei platforme de coordonare a diferitelor puncte de vedere, în principal pe teritoriul Asiei Centrale. Acest subiect este reflectat și în [Documentul final al Summit-ului SCO de la Bișkek din 2019](#).

În ce privește consolidarea parteneriatului dintre Rusia și India, ca urmare a Summit-ului SCO, ne putem aștepta ca în a doua jumătate a anului 2019 sau în prima jumătate a anului 2020, să fie semnat un acord privind crearea zonei de liber schimb între UEE și India. Acest lucru va permite Rusiei să își crească exporturile către India ce vor include: materii prime, cereale, îngrășăminte, produse chimice și echipamente dar, în același timp, va crește importul de produse farmaceutice.

Indicatorii economici ai SCO

Cifra totală de afaceri ai statelor membre SCO - 6,3 trill. \$.
Comertul intern al SCO - 305 mld. \$.
În 2025 PIB SCO va crește la 38-40% din valoarea globală.

Țara	PIB/Trill.\$	PIB/Mld.\$
Rusia	1,658	
China	13,608	
India	2,726	
Kazahstan		170,539
Kârgâstan		7,6
Tadjikistan		7,1
Pakistan		312,57
Uzbekistan		50,5

PIB al statelor SCO, 2018

©Centrul de Studii Globale
Iulie 2019

Organizația de Cooperare de la Shanghai are un mare potențial economic, aproximativ o jumătate din populația totală a lumii trăind în zona sa de influență. Unii dintre membrii săi, în special Rusia și Kazahstan, dispun de resurse enorme de energie, iar China este o putere economică importantă cu ramificații la nivel global.

Continuitatea dinamicii SCO a găsit o confirmare practică nu numai prin Declarația finală, care a acoperit o gamă largă de probleme internaționale și regionale, dar și prin documentele adiacente semnate în timpul Summit-ului. Printre cele mai

importante dintre acestea se numără aprobarea [Programului pentru Dezvoltarea Cooperării Interregionale și a Regulamentului Forumului Șefilor de Regiuni din statele membre ale SCO](#), care pot accelera în continuare cooperarea economică din cadrul Organizației. Un rol important în acest sens îl poate avea interesul de a studia problemele legate de extinderea capacităților de transport și comunicare ale SCO. Atingerea acestui obiectiv poate contribui la capacitatea Organizației de a implementa o asociere în materie economică cu UEE și cu inițiativa „Belt and Road”. În același timp, privind inițiativa „Belt and Road” nu există deocamdată un consens în cadrul SCO. India afișează un scepticism față de inițiativa Chinei, acesta fiind generat de cooperarea sino-pakistaneză din domeniul transportului și logisticii în regiunea Cașmir. Sensibilitatea politică a liderilor de la New Delhi este ușor de înțeles, iar SCO va trebui să țină cont de acest lucru.

Cu toate acestea, pe fundalul unor divergențe geopolitice și regionale, relațiile comerciale bilaterale, cât și schimburile comerciale ale fiecăruia dintre statele membre ale SCO continuă să se dezvolte intens. Prin urmare, putem concluziona că, în contextul actual al sistemului internațional, Summit-ul de la Bișkek a asigurat dezvoltarea și continuitatea contactelor economice bilaterale între statele membre SCO.

Proiectul militar al SCO

În domeniul securității, SCO avansează prin complexitatea și diferențierea provocărilor și amenințărilor din regiune. Agenda sa de securitate poate fi reflectată prin prisma următoarelor realități:

- ✓ menținerea naturii universale a organizației sub forma unui parteneriat strategic;
- ✓ formarea unui sistem de securitate centralizat între SCO și CSTO (Collective Security Treaty Organization), în care CSTO joacă rolul principal, în special prin crearea Forțelor Colective de Reacție Rapidă (CRRF);
- ✓ cooperarea privind combaterea terorismului transfrontalier, a extremismului religios, a traficului de droguri în regiunea Asiei Centrale;
- ✓ combaterea radicalizării în spațiul afgan, inclusiv prin deconectarea resurselor mișcărilor extremiste din Orientul Mijlociu. Evitarea riscului dezintegrării fizice a Afganistanului.

SCO, [conform documentelor constitutive](#), nu are profilul unui bloc militar sau al unei structuri politico-militare, dar caută să mențină un echilibru între cele trei domenii principale de activitate: securitate, economie și sfera umanitară. În același timp, în ultimii ani a fost promovat mai intens dialogul privind „modernizarea militară” a organizației.

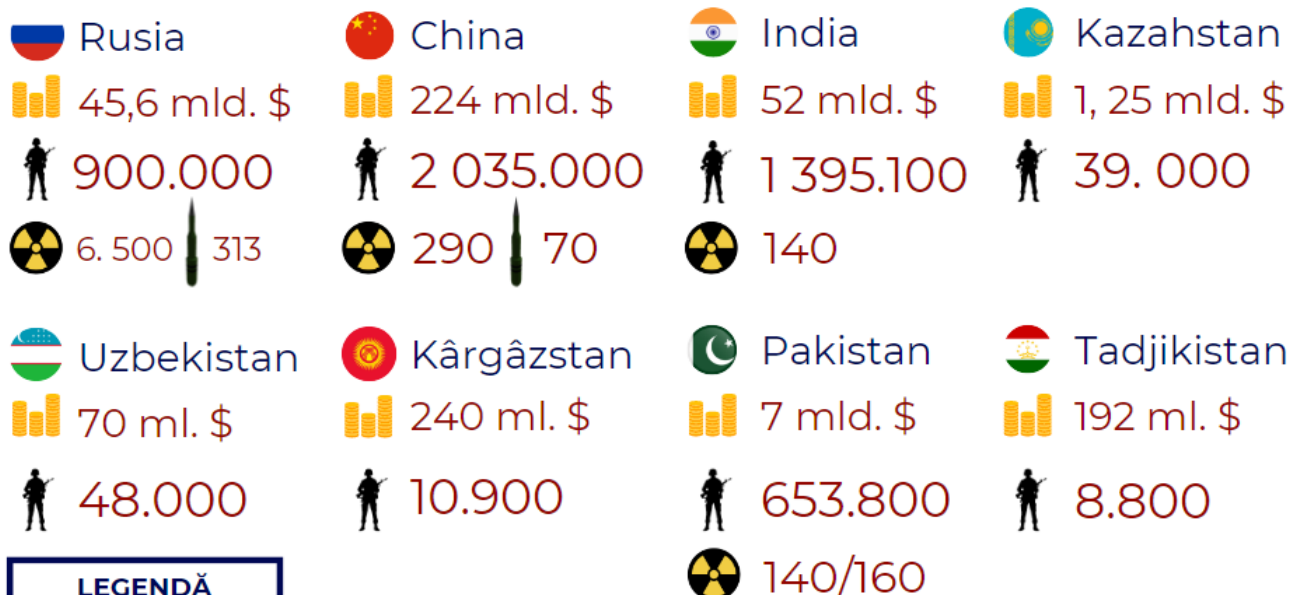
În condițiile unei incertitudini privind proiecțiile de securitate și a posibilității reale de creștere a amenințărilor teroriste, consolidarea componentei de putere a SCO devine centrală pentru toate statele membre ale organizației. Adaptarea instituțiilor de securitate deja create (RATS, exercițiile militare anuale de „Peace Mission”, întâlnirile ale miniștrilor apărării) și construirea unor noi formate (contingente de menținere a păcii, comitete de cooperare militară) vor face posibilă creșterea potențialului de cooperare în domeniul securității în cadrul organizației. În același timp, în condițiile aprofundării cooperării dintre SCO și CSTO, pare rezonabilă menținerea structurii existente în cadrul a două niveluri de securitate regionale. Acest model poate fi construit exclusiv pe baza unei doctrine militare de apărare și prevenire a amenințărilor externe la adresa securității și integrității teritoriale a țărilor membre SCO și CSTO. Pentru a deveni un actor real de influență regională și globală complexă, membrii SCO vor trebui să ajungă la un consens pentru consolidarea componentei militare a organizației,

elaborarea unui cadru normativ pentru gestionarea problemelor de securitate, incluzând aici: inviolabilitatea frontierelor și asistența reciprocă în cazul unor agresiuni militare externe; îmbunătățirea structurilor politico-militare.

În direcția proiectului militar al SCO nu ar trebui absolutizată influența factorului Cașmir. Pakistanul este interesat de dezvoltarea industriei sale și de legăturile comerciale și economice corespunzătoare cu India. Drept urmare, India, din cauza riscului migrației necontrolate, care va conduce la încetinirea creșterii economice, este interesată de unitatea și integritatea teritorială a Pakistanului. Astfel, Organizația însăși va trebui să sprijine stabilitatea relațiilor dintre Pakistan și India. Escaladarea relațiilor pakistano-indiene va reprezenta o amenințare pentru SCO, deoarece aceasta poate duce la o divizare în cadrul Organizației.

Păstrarea păcii și stabilității în Eurasia este în mare măsură predeterminată de climatul politic general din Asia. Secțiunea sarcinilor cu care se confruntă SCO privind provocările din

Potențialul militar al SCO

LEGENDĂ

17. 065.870
Bbl/zi

- ▶ Talibanii din Afganistan.
- ▶ Disputele teritoriale din Marea Chinei de Sud.
- ▶ Conflictul dintre India și Pakistan (Cașmir).
- ▶ Terorismul.
- ▶ Traficul de droguri din Asia-Centrală.

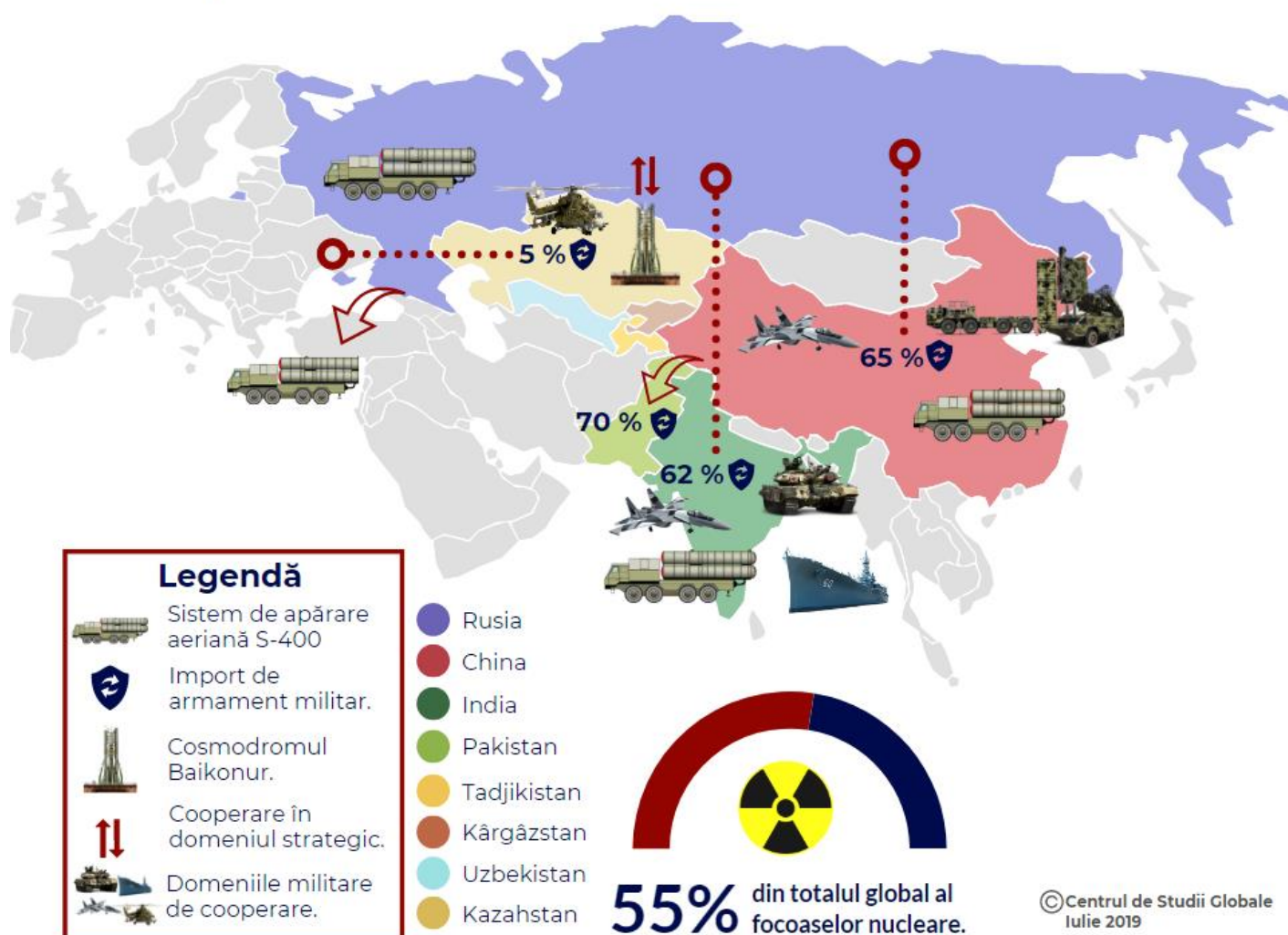

- ▶ Islamismul radical din Pakistan (problema Belușistanului).
- ▶ Instabilitate în Marea Chinei de Est.
- ▶ Extremismul uigur din China.

Eurasia a fost expusă în mod evident în [lucrarea de la Dușanbe, în cadrul CICA](#), care a avut loc în urma reuniunii de la Bișkek, această circumstanță afectând interesele naționale ale tuturor statelor membre SCO, fără excepție. În ultimii ani, [militanții ISIS care pătrund pe teritoriul Afganistanului](#) au început să exercite o influență asupra instabilității generale din regiune, ca urmare a pierderii controlului asupra [unui teritoriu semnificativ din Siria](#). Aceasta reprezintă o legătură directă între cele două regiuni de criză, mai ales că o mare parte din teroriștii care migrează în Afganistan provin din Asia Centrală și regiunile musulmane din Rusia și China. Această activitate este, în mod evident,

considerată o amenințare imediată la adresa stabilității regiunilor din nordul și nord-estul Afganistanului. Statele membre ale SCO și-au exprimat în mod repetat, la cel mai înalt nivel, îngrijorarea serioasă asupra întregului complex de probleme din Afganistan. Summit-ul de la Bișkek nu reprezintă o excepție. Pregătirea [reafirmată în Declarația](#) evenimentului de a sprijini procesul de reglementare politică a conflictului sub conducerea și cu participarea afganilor înșiși, atât la nivel bilateral, cât și în cadrul Grupului de contact SCO-Afganistan, demonstrează interesul și continuitatea politicii SCO pentru acest capitol (partea II din Declarație).

Cooperarea militară între statele membre SCO

Declarația de la Bișkek în materie de securitate subliniază necesitatea de a combate: separatismul, terorismul, extremismul, traficul de droguri și arme. A fost menționată ideea de a continua dialogul privind cooperarea în domeniul controlului armelor și de utilizare pașnică a energiei atomice.

Din perspectivă militară, statele membre SCO cooperează intens. **India și Rusia**, spre exemplu, cooperează în domenii precum: spațiul cosmic, cooperarea tehnico-militară și construirea de reactoare nucleare rusești în India. New Delhi speră că Moscova va continua să contribuie la normalizarea relațiilor India - China și India - Pakistan, inclusiv în cadrul SCO. La rândul său, Rusia este interesată să formeze, prin intermediul Indiei, un nou nucleu al Organizației pentru a contrabalansa potențialul dominant al Chinei în cadrul SCO. Formatele actuale de interacțiune dintre Rusia, India și China (RIC) în SCO și BRICS contribuie la acest lucru.

Rusia este un important exportator de arme pentru China, India și alte state membre SCO, precum și pentru partenerii de dialog ai Organizației. Rusia, astfel, își promovează interesele sale în regiunea Eurasiatică, formând o centură de securitate pe termen lung pentru asigurarea loialității politico-militare a statelor din cadrul SCO și CSTO.

În ciuda faptului că Rusia și China au în mare parte interese geopolitice diferite, aceste state, găsesc o serie de motive pentru angajarea unui parteneriat militar. Relațiile militare ruso-chineze sunt construite pe baza *Tratatului de bună vecinătate, prietenie și cooperare dintre Federația Rusă și Republica Populară Chineză din 2001*, iar *articolul 9 din Tratat* prevede că „în cazul în care una dintre părțile contractante, va crea o amenințare la adresa păcii, sau va afecta interesele de securitate a celeilalte părți, în cazul unei amenințări de agresiune împotriva uneia dintre părțile contractante, acestea se vor consulta imediat în direcția eliminării amenințării”. Articolul poate fi interpretat ca o măsură de apărare reciprocă și oferă cu siguranță spațiu pentru o cooperare militară mai strânsă. În același timp, relațiile sino-indiene au un caracter mai complex. Există contradicții majore între cele două state, tensiuni teritoriale în jurul platoului Doklam de la intersecția granițelor statului indian Sikkim, Bhutan și Regiunea Autonomă Tibet din partea chineză. Deși, ambele țări sunt angajate ferm în cadrul unui parteneriat economic, indienii sunt extrem de preocupați de dezechilibrul comercial în favoarea Chinei. Totodată, China se manifestă predominant în zonele de influență ale Indiei: Sri Lanka, Myanmar, Nepal și Afganistan, adăugând influența sa politică și prezența militară ascendentă în *regiunea Indo-Pacific*. Îngrijorările Indiei sunt accentuate de relația China-Pakistan, China fiind principalul exportator de armament militar pentru Pakistan.

În aceste condiții complexe și extrem de diversificate, SCO are profilul unei platforme care încearcă să promoveze anumite mecanisme de integrare militară regională, capabile să satisfacă o serie de nevoi imediate ale statelor membre și, în același timp,

o proiecție în calitate de participant la modelarea unui potențial sistem de ordine globală

Concluzie

SCO tinde să devină un important centru de politică externă a spațiului Eurasiatic. Extinderea participării multilaterale în rândul membrilor săi la proiectele și inițiativele economice trans-regionale de mari dimensiuni oferă o bază materială solidă importantă. În acest context, se poate aștepta ca SCO să își consolideze în mod fundamental propria componentă economică în activitățile sale, transformând-o într-o direcție de masă.

Totuși, între membrii organizației, nu sunt dezvoltate pe deplin mecanisme eficiente de interacțiune pe probleme de securitate comună și în direcția cooperării economice. Lipsa de instrumentelor poate duce la o scădere a nivelului cooperării economice și la incapacitatea rezolvării problemelor regionale. Cooperarea bilaterală a statelor membre SCO prevalează, și prin urmare este puțin probabil să fie pus în aplicare un proiect comun multilateral.

În urma reuniunii din iunie 2019 a Consiliului șefilor statelor membre ale SCO din Bișkek, președinția în cadrul Organizației, pentru perioada **2019 – 2020, a trecut la Rusia**. În acest mandat, Rusia, probabil va promova consolidarea rolului SCO în afacerile internaționale, acordând importanță aprofundării și coordonării politicii externe.

O atenție deosebită va fi acordată contribuției SCO la securitatea și stabilitatea regională. Importul de armament și colaborarea în domeniul militar, la nivelul SCO, contribuie la creșterea economică a Rusiei și la asigurarea unei influențe strategice în regiune. Declarația summit-ului indică faptul că vor fi depuse eforturi comune pentru combaterea terorismului, a extremismului și a traficului de droguri. Măsuri suplimentare vor fi luate în sfera economică a activităților organizației. Rusia dorește să aprofundeze această colaborare formând un Parteneriat Eurasiatic mai larg, dezvoltat pe baza unei rețele de asociații regionale și proiecte transcontinentale. În acest context, poate fi inclusă o proiecție mai aplicată în regiunea Orientului Mijlociu și o colaborare mai strânsă cu Iranul (*stat candidat la statutul de membru a SCO*).

În domeniile militar și de securitate, SCO întrevide perspective unui spațiu coordonat de un mecanism special comun, destinat pentru rezolvarea amenințărilor moderne. Statele membre își pot extinde cooperarea strategică pentru a răspunde prompt și adecvat amenințărilor și provocărilor apărute la adresa securității din regiune. Prioritățile SCO, *conform Strategiei de dezvoltare – 2025*, în asigurarea securității și stabilității regionale vor continua să fie direcționate către contracararea terorismului, separatismului, extremismului, traficului de droguri, arme și materiale nucleare și radioactive. Perspectivele dezvoltării militare ale SCO vor crea pentru anumiți membri (în special, Rusia, Kazahstan, China)

variabile de influență în zonele de interes și o creștere economică în urma tranzacțiilor de arme și echipamente militare.

Unul dintre instrumentele de proiectare a durabilității organizației pe termen lung îl constituie dezvoltarea proiectelor economice. Prin urmare, din perspectivă comercială, statele membre SCO vor demara construcția unor coridoare de transport și logistică, destinate să dezvolte infrastructura critică a SCO.

Din perspectiva valorilor regionale, SCO a devenit o platformă de „integrare a civilizațiilor”. Fundamentul ideologic al SCO, așa-numitul spirit de la Shanghai, este bazat pe egalitatea și încrederea reciprocă a țărilor membre, pe respectarea diversității culturale și dezvoltarea comună. Totuși, SCO nu este în concordanță cu conceptul occidental al democrației; majoritatea regimurilor politice din statele membre ale organizației sunt autoritare, după criteriile Vestului. Prin urmare, „ciocnirea acestor civilizații” poate deveni o sursă de conflict în lumea modernă. Cu toate acestea, în prezent SCO are o retorică care nu facilitează intersectarea civilizațiilor și construiește un parteneriat regional

bazat pe principiile non-alinierii față de terți, formând un punct de referință pentru realitățile actuale din sistemul internațional.

În acest sens, SCO devine un exemplu de critică la adresa conceptului de pace democratică, dar situația se poate modifica rapid, luând în considerare complexitatea spațiului Eurasiatic și tendințele geopolitice din regiune precum: relația New Delhi – Beijing în direcția nerezolvării disputelor teritoriale, situația din Marea Chinei de Sud, problema Afganistanului, neajunsurile de ordin economic și de securitate din Asia Centrală și, nu în ultimul rând, situația din Iran.

Cu toate acestea, Summit-ul de la Bișkek a demonstrat că SCO este, probabil, una dintre cele mai atractive platforme de integrare pentru țările din Eurasia. Dinamica relațiilor bilaterale dintre membrii organizației, în ciuda dificultăților evidente, viteza de dezvoltare a interdependențelor și cooperării sunt impresionante. SCO încearcă să devină un forum de securitate esențial, orientat să soluționeze în mod eficient litigiile dintre statele sale membre și un element de forță importantă în politica și economia mondială.

Summary

SCO Summit in Bishkek indicates an increase in the organization's role in solving regional and global problems, and within the SCO is forming a new core which consists of Russia, China and India.

An important role in this respect may have the interest in studying issues related to the expansion of SCO's transport and communication capabilities. Achieving this goal can contribute to the Organization's capacity to implement an economic association with the EEU and the Belt and Road initiative. At the same time, there is no consensus on the "Belt and Road" initiative in the SCO. India shows skepticism about China's initiative, being generated by Sino-Pakistani cooperation in transport and logistics in the Kashmir region. The political sensitivity of the New Delhi leaders is easy to understand, and SCO will have to take this into account.

To become a real actor of regional and global influence, SCO members will need to reach a consensus on strengthening the military component of the organization, the development of a regulatory framework for the management of security issues, including: the inviolability of the borders and mutual assistance in case of external military aggression; the improvement of political-military structures.

The maintenance of peace and stability in Eurasia is largely predetermined by the Asian general political climate. The section of the tasks that SCO faces with regard to the challenges from Eurasia was clearly exposed in the Dushanbe paper at the CICA, which took place following the Bishkek meeting, this circumstance affecting the national interests of all the SCO Member States, with no exception. In recent years, ISIS militants entering the territory of Afghanistan have begun to exert an influence on the general instability in the region as a result of the loss of control over a significant territory in Syria.

New Delhi hopes that Moscow will continue to contribute to the normalization of India-China and India-Pakistan relations, including within the SCO. For its part, Russia is interested in forming, through India, a new core of the Organization to counterbalance China's dominant potential within the SCO. The current interaction formats between Russia, India and China (RIC) in SCO and BRICS contribute to this.

Following the June 2019 meeting of the Chiefs of the OSCE Member States in Bishkek, the presidency of the Organization for the period 2019 - 2020, passed to Russia. Under the SCO presidency, Russia is likely to promote the strengthening of the SCO role in international affairs, with particular attention being paid to deepening foreign policy coordination.

Under these complex and highly diverse conditions, SCO has the profile of a platform that strives to promote some regional military integration mechanisms capable of satisfying a number of immediate needs of the Member States and, at the same time, a projection as a participant in modelling a potential global order system.

Transformarea G-20 de la un forum global către un summit exclusiv al relațiilor bilaterale

Conf. univ. dr. Silviu NATE

Director, Centrul de Studii Globale, ULBS

Idei cheie

Interesele politice și militare susțin informal agenda Summit-ului G-20;

SUA curtează India și Turcia pe fondul apropiierilor tactice ale Rusiei și Chinei;

BRICS pierde cele două litere ale extremităților în formatul discuțiilor G-20, în timp ce eurasiaticul RIC ar putea problematiza Strategia Indo-Pacificului;

În privința efortului pentru combaterea schimbărilor climatice, cei 20 au rămas tot 19 ca și la ultima întâlnire;

Summit-ul surprinde puncte de tensiune și proiecții globale ce sunt abordate într-un cadru unilateral.

Summit-ul G-20 a inclus opt teme fundamentale pentru evoluția globală (*economia, comerțul și investițiile, inovarea, mediul și energia, ocuparea forței de muncă, abilitarea femeilor, dezvoltarea și sănătatea*) însă agendele mixte și paralele ale celor mai puternice 20 de economii naționale reflectă tendințe și atitudini concurente de tip politic, comercial și militar. Este dificil de apreciat valoarea negocierilor purtate în formulă bilaterală, în spatele ușilor închise, însă la nivel analitic poate fi cuantificat efectul unor măsuri luate, al declarațiilor oficiale, intereselor și perspectivelor de redistribuire a puterii la nivel regional și global.

Formule economice și politice competitive sunt evidente în planul unor relații tensionate precum: SUA-China, Rusia-Marea Britanie, Marea Britanie-Arabia Saudită, Turcia-SUA, India-China.

„Rendez-vous G20” între capitalismul de stat chinez și unilateralismul american

Întâlnirea Trump-Xi în marja Summit-ului G-20 de la Osaka din 29 iunie 2019 a dus la reluarea negocierilor comerciale pentru suspendarea unor tarife americane, ce au fost însoțite de mici măsuri de reconciliere. China a plasat comenzi pentru 544.000 de tone de soia către SUA înaintea întâlnirii, promițând că va suplimenta cererea. În cadrul bilateralei, președintele Trump a părut dispus să relaxeze restricțiile SUA cu privire la Huawei, **permițând** „contractele companiei, acolo unde acestea nu afectează securitatea națională”, dar direcția Huawei urmând să fie decisă abia la încheierea negocierilor.

De la ultimul Summit G-20 din Argentina în 2018, Statele Unite au impus tarife de 25% mărfurilor chinezești, în valoare de 250 de miliarde de dolari, punând Huawei și cinci producători de super-computere pe lista de entități a Departamentului de Comerț pentru controlul exporturilor.

Statele Unite impun un mecanism de executare care le permite să evalueze în mod unilateral conformitatea Chinei cu viitoarele acorduri și să ofere Washingtonului pârgă de relaxare a tarifelor existente sau să impună altele noi, fără posibilitatea unor represalii dinspre partea chineză.

Integrare eurasiatică sau strategie pentru regiunea Indo-Pacific?

Rusia a utilizat platforma G-20 pentru a-și dezvolta relațiile cu națiuni emergente majore ale lumii. A fost programată o reuniune informală a celor cinci lideri BRICS înainte de începerea oficială a summit-ului, cu accent pe probleme financiare și economice, în timp ce întâlnirea de la Osaka dintre Rusia, India și China (RIC) a fost inițiată de premierul indian Narendra Modi în cadrul Summit-ului Organizației pentru Cooperare de la Shanghai (SCO) din Kârgâzstan, pe 14 iunie 2019. Apropierea liderilor RIC are și afinități strategice regionale. India continuă să recunoască și să sprijine guvernul Assad, iar în cazul Coreei de Nord, o țară căreia India îi conferă o recunoaștere aparte, este puțin probabil să se alăture SUA și Japoniei în încercarea de a pedepsi Phenianul pentru dezvoltarea dispozitivelor nucleare.

Schimbările abrupte în politica externă a SUA și eliminarea statutului comercial special al Indiei, care fusese inițial scutită de tarife pentru o parte din exporturile sale, au determinat New Delhi să vizeze o îmbunătățire a relațiilor cu Beijingul.

Trecerea Americii către unilateralism și protecționism, precum și tendința Administrației Trump de a folosi măsuri comerciale pentru a-și impune voința altor națiuni, nu numai în ceea ce privește economia, dar și asupra unei varietăți de probleme politice, au determinat alte națiuni cu potențial financiar să-și unească eforturile pentru a face față furtunii.

Deși India și Rusia au semnat un contract în valoare de 5 miliarde USD pentru sistemul de apărare aeriană S-400 în octombrie 2018, în timpul discuțiilor dintre premierul Narendra Modi și președintele american Donald Trump, la Osaka, aceștia au insistat pe modalități de intensificare a cooperării militare bilaterale. [Agenda întâlnirii Trump-Modi](#) s-a concentrat și pe problematica din Iran, nevoia energetică a Indiei, accesul la rețeaua 5G, relațiile comerciale și preocupările privind pacea și stabilitatea în regiune.

Compasiunea lui Trump pentru noul partener al Rusiei

Agenda de discuții SUA-Turcia a atras atenția mass-media internațională asupra achiziționării sistemelor de rachetă rusești S-400 și periclitarea participării Turciei la programul multinațional de fabricare a avioanelor de luptă F-35. Donald Trump acordă însă circumstanțe atenuante lui Erdoğan pe motivul că Administrația Obama nu a permis Turciei achiziționarea sistemului de rachete Patriot.

Subliniind importanța parteneriatului transatlantic, lung de 67 ani pentru Turcia, Trump și Erdoğan s-au angajat să extindă comerțul bilateral, președintele american adăugând că parteneriatul economic dintre cele două state [va depăși 100 de miliarde de dolari în curând](#). Greu de crezut, considerând că în 2018, volumul comerțului bilateral Turcia-SUA a fost de 20,6 miliarde USD, potrivit datelor Institutului de Statistică Turc (TurkStat); în timp ce exporturile Turciei către SUA au atins 8,3 miliarde USD, importurile acesteia au totalizat 12,3 miliarde USD.

În cadrul întâlnirii bilaterale India-Turcia, premierul Narendra Modi și președintele Erdoğan au purtat discuții pe marginea industriei de apărare; cele două state au decis să exploreze modul în care pot dezvolta legături de apărare mai puternice.

Agenda climatică globală continuă pe formatul 19+1

Referitor la agenda climatică, președintele Donald Trump s-a delimitat din nou de angajamentul celorlalte națiuni, refuzând

emergența Acordului de la Paris pentru reducerea emisiilor de carbon.

Negociatorii au lucrat intens pentru a încerca să ajungă la un acord cu privire la comunicatul publicat după Summit-ul G-20. Așa-numita [formulă 19 + 1](#) privind schimbările climatice este similară cu ceea ce s-a convenit la reuniunea de anul trecut din Argentina. „Statele Unite reiterează decizia de a se retrage din acordul de la Paris, deoarece dezavantajează muncitorii americani și contribuabilii” [...] „este un lider mondial în reducerea emisiilor, angajându-se să implementeze tehnologii avansate pentru curățarea mediului.”, stipulează documentul.

Celelalte 19 națiuni s-au angajat să pună integral în aplicare Acordul de la Paris și „îreversibilitatea” acestuia, subliniind importanța acordării de resurse financiare țărilor în curs de dezvoltare ca parte a acordului.

Family photo, sursa: [pagina oficială a G-20](#).

Emmanuel Macron a recunoscut că procesul de comunicare la summit-urile multilaterale are probleme. Franța găzduiește întâlnirea G-7 în luna august 2019, iar președintele francez va schimba tactica „încercând o nouă metodă” prin declarații și angajamente mai mici pe care țările pot alege să le semneze sau să le respingă.

Tensiunea Marii Britanii se simte acasă, dar și pe plan extern

În timpul unei întâlniri bilaterale cu prințul coroanei saudite la Summit-ul G-20 din Osaka, Theresa May, în cadrul uneia dintre ultimele sale expuneri pe scena internațională în calitate de prim-ministru, și-a prezentat îngrijorările cu privire la uciderea lui Jamal Khashoggi și costurile umanitare ale conflictului din Yemen.

Premierul britanic a solicitat prințului moștenitor saudit „un proces deschis și transparent” în cazul Khashoggi.

La întâlnirea cu Vladimir Putin, Theresa May, l-a înfruntat pe președintele rus asupra cazului de otrăvire de la Salisbury, numindu-l „un act cu adevărat disprețuitor”. De asemenea, May i-a transmis lui Putin că va continua să apere valorile liberale, după ce acesta acordase un interviu pentru Financial Times, în care a afirmat că liberalismul este „învechit”, dar cu toate acestea, potrivit lui May, liberalismul a făcut lumină în cazul otrăvirii fostului spion rus Sergei Skripal.

Rusia și Arabia Saudită se află în al patrulea an de când au găsit un numitor comun

Arabia Saudită și Rusia au trecut peste ani de animozități, unindu-și forțele în 2016 pentru a gestiona piața petrolieră cu scopul de a menține pragul prețurilor la nivel global. Volumul tranzacțiilor realizate de către grupul cunoscut sub numele de OPEC+ impunea reduceri de producție de 1,2 milioane de barele pe zi, care urmau să expire la sfârșitul lunii iunie 2019. La Osaka, Vladimir Putin, a fost de acord cu prințul moștenitor saudit Mohammed Bin Salman pentru extinderea acordului actual OPEC+ la nivelurile de producție stabilite inițial pentru restul acestui an și, probabil, pentru începutul anului 2020.

Acordul verbal dintre Putin și Prințul Salman la G-20 subliniază importanța reuniunii ca forum cheie de elaborare a politicilor pentru observatorii petrolului și OPEC. Anul trecut, Vladimir Putin și Prințul Mohammed au folosit Summit-ul G-20 de la Buenos Aires pentru a-și oferi sprijin politic reciproc pentru extinderea acordului OPEC+ în prima jumătate a anului 2019. Doar câteva zile mai târziu, cu instrucțiuni clare din partea șefilor de stat, miniștrii energiei s-au întâlnit și au convenit detalii pe tema reducerilor de producție.

Temele Europei nu par să dezvolte pretenții de competitivitate majoră pe piața asiatică

La întâlnirea Macron-Putin din Osaka, președintele francez a pus accent pe [discutarea problemelor regionale](#), evoluțiile din Ucraina monitorizate în cadrul procesului de la Minsk, Iran și Siria. Cei doi lideri au subliniat importanța dialogului în calitate de state membre ale Consiliului de Securitate al ONU precum și dimensiunea cooperării în domeniile economic și militar.

La Osaka, Angela Merkel a continuat efortul demarat odată cu deținerea președinției G-20 în 2017. La acel moment, Germania a lansat [inițiativa](#) Compact with Africa (CwA), cu obiectivul încurajării investițiilor private pe acest continent, în special în sectorul infrastructurii, pentru crearea locurilor de muncă locale pe fondul nevoii de a combate emigrația dinspre Africa.

Summit-ul G-20 readuce în memoria societății globale neconformismul președintelui Trump

Dintre puținele date disponibile cu privire la bilaterala SUA-Rusia în Osaka, putem constata [ironia](#) lui Donald Trump cu privire la amestecul Kremlinului în alegerile electorale americane, care la aproximativ o lună este confirmat de procurorul special Robert Mueller, în timpul [audierilor](#) în fața Comisiei de Informații a Camerei Reprezentanților.

După încheierea summit-ului de la Osaka, Donald Trump s-a deplasat în zona demilitarizată, situată la granița dintre cele două Corei, pentru [o strângere de mână simbolică](#) cu Kim Jong-un. Gestul a fost intens criticat de opoziția democratică din SUA, fiind interpretat ca oportunism politic cu rațiuni electorale, camuflând în realitate ineficiența negocierilor Administrației Trump cu liderul nord-coreean.

Remarci de final

Cu sau fără un acord între SUA și China, summit-ul de la Osaka reflectă o comunitate internațională ce se luptă pentru a înfrunta provocările capitalismului de stat chinez și unilateralismului american.

În lipsa unor simetrii de comportament economic și prin existența unor agende globale concurente, Summit-ul G-20 de la Osaka s-a transformat complet în platformă pentru întâlniri bilaterale.

Summit-ul surprinde și o neconcordanță ce evidențiază agenda unilaterală promovată de președintele Trump în raport cu omologul său rus. În timp ce se pretinde că la Osaka, Putin și Trump au discutat pe marginea relațiilor economice, Congresul American avea în vedere mai multe sancțiuni împotriva Rusiei.

După începerea mandatului său la 1 ianuarie 2019, vicepreședintele Braziliei, Hamilton Mourão, a recunoscut că în interiorul BRICS există diferențe politice puternice, opinie interpretată de mass-media ca o [aluzie](#) față de Rusia. La Osaka, formatul RIC a marginalizat oarecum Africa de Sud și Brazilia probabil datorită naturii regionale a dialogului, dar și apropierii președintelui Bolsonaro față de SUA și Israel. Efortul de a susține un viitor comun pentru integrarea eurasiatică de către Rusia, India și China (RIC) în contrapondere cu Strategia Indo-Pacificului la care participă SUA, Japonia și India, scoate în evidență concursul formatelor trilaterale pentru a câștiga angajamentul Indiei, și tatonarea Beijingului pentru identificarea unei formule de contrabalansare a cvasi-izolării sale.

Deși [agenda](#) și [declarația](#) summit-ului au vizat preponderent teme economice, sociale, de cooperare științifică și mediu, discuțiile politice și militare au susținut agenda informală a formatului G-20.

Este cunoscut faptul că Donald Trump nu se adaptează bine formatelor multilaterale. Eșecul public al Summit-ului G7 din 2018 indică necunoscute cu privire la reacțiile președintelui american și capacitatea de consens pe teme globale cheie. În aceste condiții,

Casa Albă va avea de confruntat un nou moment de tip G7, pe 24-25 august 2019, în Biarritz, Nouvelle-Aquitaine, Franța.

Summary

Changes in US foreign policy and the elimination of India's special trade status, which had initially been exempt from tariffs on some of its exports, have prompted New Delhi to improve relations with Beijing.

Underlining the importance of the 67-year-old transatlantic partnership for Turkey, Trump and Erdoğan have pledged to expand bilateral trade, the US president adding that the economic partnership between the two states will soon exceed \$ 100 billion. Hard to believe, considering that in 2018, the volume of Turkey-US bilateral trade was \$ 20.6 billion, according to data from the Turkish Statistical Institute (TurkStat).

Concerning the climate agenda, President Donald Trump has once again delimited the commitment of other nations, rejecting the emergence of the Paris Agreement to reduce carbon emissions. Emmanuel Macron acknowledged that the process of communication at multilateral summits has problems and will change the tactics of "trying a new method" through smaller declarations and commitments that countries can choose to sign or reject.

Britain's tension is also felt externally, Theresa May's talks with the Saudi crown prince at the Osaka G-20 Summit aimed to raise concerns about the killing of Jamal Khashoggi and the humanitarian costs of the conflict in Yemen. At the meeting with Vladimir Putin, Theresa May, confronted the Russian president over the Salisbury poisoning case, calling it "a truly contemptible act".

Russia and Saudi Arabia are in their fourth year since finding a common denominator. In Osaka, Vladimir Putin, has agreed with Saudi Crown Prince Mohammed Bin Salman to extend the current OPEC + agreement to production levels initially set for the remainder of this year. and probably by early 2020.

The Trump-Xi meeting on the margin of the Osaka G-20 Summit led to resumption of trade talks to suspend US tariffs, which were accompanied by minor reconciliation measures. China placed orders for 544,000 tons of soybeans to the US ahead of the meeting, promising to supplement the demand. At the bilateral meeting, President Trump seemed willing to relax US restrictions on Huawei, allowing "company contracts where they do not affect national security," but Huawei's direction was yet to be fully decided.

In the absence of symmetries of economic behaviour and the existence of competing global agendas, the G-20 Summit in Osaka has completely transformed into a platform for bilateral meetings. Summit captures a mismatch highlighting unilateral agenda promoted by President Trump in relation to his Russian counterpart. While it is alleged that in Osaka, Putin and Trump discussed economic relations, the US Congress was considering more sanctions against Russia.

Effort to support a common future for Eurasian integration by Russia, India and China (RIC) as opposed to the Indo-Pacific Strategy involving the US, Japan and India, highlights trilateral format competition to win India's commitment, and tapping Beijing to identify a counterbalance formula for its quasi-isolation.

Although the agenda and the summit statement focused on economic, social, scientific and environmental cooperation issues, political and military discussions supported the informal G-20 agenda.

Noi punți (din)spre est? – geopolitica religiei

Asistent univ. dr. Marius ȘPECHEA

Analist, Centrul de Studii Globale, ULBS

Opinie

La 4 iulie a.c., Vladimir Putin a vizitat cu toată pompa, în ciuda sancțiunilor aplicate de UE politicii Federației Ruse, Roma, mai exact guvernul și președinția Italiei, precum și cetatea Vaticanului. Dacă politica actuală a statului Italian este cunoscută cu privire la Federația Rusă, iar [apropierea dintre Matteo Salvini și Kremlin](#) este un subiect fierbinte pentru politica europeană, poziția Vaticanului rămâne neutră și totuși puternic implicată și relevantă în relațiile cu estul european. [Întâlnirea papei în ziua sărbătorii Sf. Petru și Paul la Roma](#) cu reprezentanții Patriarhiei Ecumenice de la Constantinopol, apoi la câteva zile distanță cu [Vladimir Putin](#) și membrii ai guvernului rus, iar a doua zi cu întregul [corpul episcopal al Bisericii Greco-catolice ucrainiene](#) și declarațiile oficiale din urma acestor întâlniri, prefigurează un nou canal de comunicare diferit între est și vest, un triumf al [celor trei Rome](#) în care Vaticanul pare a juca rolul de mediator între Patriarhia de la Constantinopol și Ucraina pe de o parte, și Moscova, pe de altă parte. *În acest context al efortului diplomației ecleziale, putem vorbi de dezvoltarea unei supape pentru politica externă a Federației Ruse în raport cu Europa? Dezvoltarea unui triumf geopolitic al creștinismului european poate reprezenta o oportunitate pentru regiune și o bună metodă de estompare a tensiunilor și conflictelor, sau reprezintă o vulnerabilitate și o formă hibridă de învăluire strategică a vestului?*

Papa Francisc discută cu președintele Vladimir Putin în timpul unei audiențe private la Vatican, 4 iulie 2019. (CNS photo/Paul Haring)

Urmărind declarațiile și pozițiile oficiale ale actorilor implicați în aceste evenimente, dar și impactul lor în media, s-au reliefat câteva teme interesante de monitorizat pe viitor, și anume:

- ✓ Importanța asumării unei identități religioase în spațiul european și în politica globală;
- ✓ Evoluția relației dintre Biserica Catolică și Federația Rusă;
- ✓ Implicarea Vaticanului în gestionarea situației din Ucraina;
- ✓ Relațiile catolico-ortodoxe în spațiul estic european.

Importanța asumării identității religioase

Importanța asumării unei identități religioase în spațiul european și în politica globală a redevenit un punct strategic la începutul secolului XXI-lea ca urmare a diferitelor crize identitare și valorice din spațiul occidental și nu numai, dar și ca o necesitate a raporturilor cu alteritatea non-occidentală și profund religioasă. Tensiunea dintre viziunea statelor europene cu privire la [asumarea identității religioase a Europei](#) și [pozițiile bisericilor europene](#) care militează pentru o recunoaștere a identității și a rădăcinilor creștine a Europei, a făcut frecvent subiectul [campaniilor de discreditare](#) și delegitimare a construcției europene, venite cel mai probabil dinspre est. Întâlnirea dintre Patriarhul Moscovei și [Papa Francisc în Cuba](#), precum și cele trei întâlniri dintre Papă și președintele Vladimir Putin s-au dorit a fi punți de dialog inter-confesional, dar și politic în ideea diminuării vulnerabilității identitare a spațiului european prin cooperarea dintre est și vest, iar în contextul actual politic, spre deosebire de situațiile precedente, există și un interes al Rusiei de a face pași în această direcție pentru a ridica, sau cel puțin a diminua sancțiunile internaționale. Faptul ca la întâlnirea cu Papa, din [delegația Federației Ruse](#) au făcut parte, alături de ministru de externe și ministrul culturii, este relevant, deoarece în ultima [strategie de securitate a Federației Ruse](#) domeniul culturii și asumarea identității reprezintă un punct strategic. Rămâne de văzut dacă diplomația eclezială, pornind de la aceste puncte convergente dintre est și vest, reușește fără a fi instrumentalizată în războiul hibrid, să găsească un echilibru acceptabil între interesele celor două părți.

Evoluția relației dintre Biserica Catolică și Federația Rusă

Evoluția relației dintre Biserica Catolică și Federația Rusă reprezintă una dintre cele mai complexe dosare internaționale, reluarea oficiilor diplomatice s-a realizat lent acestea [stabilindu-se deplin abia în 2009](#), iar efortul de consolidare a încrederii reciproce este permanent. Dacă pontificatul lui Benedict al XVI-lea a restabilit relațiile diplomatice, ceea ce a însemnat și deschiderea unui dialog real cu Biserica Ortodoxă Rusă, poziția papei Francisc, prin politica pașilor mărunți a dezvoltat aceste relații. Dacă primele două întâlniri dintre liderul de la Kremlin și Papă au fost [destul de reci din perspectiva consecințelor](#), ultima

întâlnire, deși cu ușile închise pentru presă, s-a finalizat cu semnarea unor acorduri de cooperare în domeniul sanitar și social prin sprijinul acordat de Vatican unor spitale de pediatrie din Federația Rusă. Această deschidere poate fi pusă și în [seama semnării acordului din Cuba dintre Papa și Patriarhul Kiril al Moscovei](#) în 2016. Pe planul relațiilor internaționale s-au făcut referințe la chestiunea ecologică și la unele teme de actualitate internațională, în mod particular la Siria, Ucraina și Venezuela [conform declarației oficiale a Vaticanului](#). Evident, impactul urmează a fi văzut și dacă el va exista, dacă Federația Rusă va avea o poziție nouă, sau va manifesta flexibilitate pe anumite teme în aceste dosare internaționale, ce este clar în acest sens, reflectă nevoia și disponibilitate Rusiei de a-și deschide noi conexiuni și canale de comunicare cu occidentul, utilizând dimensiunea identitar religioasă, poate chiar exploatarea ignorarea acestei dimensiuni la nivelul politicii europene.

Implicarea Vaticanului în gestionarea situației din Ucraina

Situația din Ucraina privește în mod direct Vaticanul prin existența, în vestul țării, a celei mai numeroase comunități catolice de rit bizantin din Europa, iar poziționarea lor în vest a fost văzută ca o contrapondere față de estul ortodox și ca un vector pro-occidental. Imediat după declanșarea conflictului din estul Ucrainei, Papa a demarat proiectul [Papa pentru Ucraina](#), cerând catolicilor din întreaga lume să acorde ajutor umanitar victimelor acestui conflict. Proiectul a colectat [peste 16 milioane de euro și a ajutat peste 900.000 de persoane](#) afectate de acest război uitat al Europei. Invitarea la Roma, imediat a doua zi după întâlnirea cu Vladimir Putin, a [întregului corp episcopal Greco-catolic din Ucraina](#) reprezintă un semnal clar al interesului pentru regiune, acordând conform patriarhului greco-catolic Sviatoslav Shevchuk, [cel mai înalt nivel de atenție](#) arătat din partea Sfântului Scaun pentru problema ucraineană. Având în vedere amploarea conflictului prin numărul mare de persoane afectate, peste 5 milioane de oameni, interesul Papei s-a manifestat în această direcție. Însă relațiile Bisericii Greco-Catolice cu Biserica Ortodoxă Rusă precum și relațiile bune cu Patriarhia de la Constantinopol transformă comunitatea greco-catolică la nivelul Ucrainei în principalul canal de comunicare între cele două Biserici ortodoxe aflate, momentan, în [conflict](#) din cauza [acordării autocefaliei Bisericii Ortodoxe din Ucraina](#). Nu putem ști cu exactitate dacă [bunăvoința manifestată](#) cel puțin declarativ față de noul președinte al Ucrainei și față de situația din est, a lui Vladimir Putin, poate fi corelată cu această situație, însă este destul de clar că în regiune se formează un orizont de așteptare, în care factorul religios joacă o carte importantă. Iar relațiile ortodoxo-ruse, ortodoxo-ucrainene și ortodoxo-catolice din regiune pot determina la un moment dat evoluția conflictului.

Relațiile catolico-ortodoxe în spațiul estic european

Relația est-vest a fost întotdeauna complicată și complexă, dezvoltarea dialogului și pașii spre încredere reciprocă s-au lăsat mult timp așteptați, dacă facem o retrospectivă istorică de la marea schismă dintre occident și orient din 1054. Începutul drumului spre dialogul de astăzi a fost marcat abia în 1964 prin întâlnirea istorică dintre Papa Paul al VI-lea și Patriarhul Constantinopolului Atenagora pe muntele măslinilor din Ierusalim. Apoi, drumul a fost marcat pas cu pas de eforturi din ambele părți, încheierea Războiului Rece oferind noi perspective și abordări, dar și tensiuni între Bisericele Ortodoxe naționale din estul european și revenitele în legalitate Biserici Greco-Catolice (Ucraina, România) interzise pe perioada comunismului. În depășirea impasului, România a avut un rol determinant, prin invitarea Papei Ioan Paul al II-lea în 1999 în vizită. Dacă [comisiile de dialog teologic](#) dintre cele două biserici bifează punct cu punct elementele aflate în dezacord, totuși acestea nu reușesc să imprime încă la nivelul comunităților naționale [calea unei unități asumate](#). Tensiunile dintre Moscova și Constantinopol cu privire la situația din Ucraina pot, pe de o parte, bloca dialogul ecumenic, iar pe de altă parte pot poziționa biserica catolică, mai ales cea de rit bizantin ca mediator.

Întâlnirea din sărbătoarea Sfinților Petru și Paul de la Roma din 29 iunie 2019 a delegației Patriarhiei Ecumenice a Constantinopolului cu Papa Francisc a marcat un moment simbolic de foarte mare însemnătate pentru relațiile dintre cele două părți ale creștinismului.

Sursa foto:
[vaticannews](#)

Cu prilejul acestei solemnități, Papa Francisc i-a oferit în dar Patriarhului Ecumenic de Constantinopol Bartolomeu un relicvariu conținând o relictă a Sfântului Petru. Sfântul Petru fiind considerat piatra pe care este construită biserica vizibilă și care constituie fundamentul teologic al ministerului petrin, asumat de către papi de a lungul istoriei.

Recomandări și concluzii

Implicațiile celei de a treia vizite a lui Vladimir Putin la Vatican sunt multiple, complexe și prea puțin transparente. Însă este evident că există pe anumite zone interese convergente care deschid Moscovei un canal important diplomatic, dar și un plus de imagine pe plan european. Prudența în abordare a Vaticanului, îl propulsează în zona unui actor strategic și mediator între cele două Patriarhii de la Moscova și Constantinopol, lucru realizat direct, dar și prin intermediul Bisericii Greco-Catolice din Ucraina din ce în ce mai relevantă în dinamica situației din Ucraina. Practic, putem constata o dinamică a unei geopolitici a religiei în zonă deosebit de relevantă pentru trasarea direcțiilor strategice pentru viitor.

Prudența este necesară pentru a evita instrumentalizarea factorului religios în confruntările de tip hibrid din regiune pe de o parte și a alimenta manifestări radicale și intoleranță pe de altă parte, **risc sesizat chiar de Papă**.

Indiferent de intențiile asumate sau nu de Federația Rusă, este evident că realitățile ecleziale au o relevanță tot mai mare. În acest sens, poziționarea României în centru acestui triunghi al celor trei Rome poate constitui o oportunitate majoră în asumarea unui rol de mediere. Atuurile sunt multiple, România este o țară preponderent ortodoxă, deci credibilă în est, dar are o cultură latină fiind apropiată structural de spiritul occidental, dovadă fiind reacțiile populare la cele două vizite ale papilor în România din 1999 și din acest an. Apoi, **poziția neutră și prudentă** la criza dintre Moscova și Constantinopol a Bisericii Ortodoxe Române îi poate conferi acesteia un rol relevant în coagularea pozițiilor Bisericilor surori Ortodoxe și implicit o poziție strategică. Totodată, în România există și o **Biserică Greco-Catolică**, care prin conexiunile ei cu Roma pe de o parte și Biserica Greco-Catolică din Ucraina poate fi relevantă în înțelegerea profundă a situației din Ucraina. Complexitatea situației arată că aceste punți (din)spre est sunt cu sens dublu.

Summary

On 4th of July, Vladimir Putin visited Rome – despite the sanctions imposed by the EU regarding its politics. His visit included the Government, the Presidential Administration and Vatican. Pope's meeting with representatives of the Ecumenical Patriarchate of Constantinople on the Feast of Saints Peter and Paul in Rome, his meeting with Vladimir Putin some days later, the meeting with the entire Episcopate of the Ukrainian Greek Catholic Church, as well as the official statements suggest a new communication channel between the East and the West, a triangle of the three Romes, in which the Vatican seems to play a role of mediator.

No matter the intentions – assumed or not by Russia – it is obvious that the ecclesial realities have a growing relevance. In this regard, the position of Romania – situated in the middle of this triangle of the three Romes – could be a major opportunity regarding the assumption of a mediation role.

CENTRUL DE STUDII GLOBALE
UNIVERSITATEA "LUCIAN BLAGA" DIN SIBIU

contact: centru.csg@ulbsibiu.ro

Iulie 2019